

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvemši pondelke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Žena in politika.

Angleška spodnja zbornica je 1. t. m. sprejela predlog laburistov, da imajo ženske po dovršenem 21. letu volilno pravico pod istimi pogoji kakor moški. S tem je prvič in popolnoma prodrla glavna zahteva feminističnega pokreta tudi v krog svetovnih demokracij ter si ustvarila tako trdno stališče, da je pričakovati njenega zmagočasnega pohoda tudi v drugih evropskih državah. Dosledna in dejanska volilnopravna enakost med moškimi in ženskimi, kakor so jo uzakonile že prej manjše države (n. pr. Češka, Finska itd.) se je smatrala večinoma kot poizkus demokratičnega radikalizma, dočim izkušnje tega poizkusa v politični javnosti niso vzbujele posebne pozornosti izven meja zadevnih dežel.

Pustno soboto tega leta bo zabeležiti kot zgodovinski dan prve vrste. Ne morda samo radi zmagave ravnopravnosti nad moško sebičnostjo (o tem se bo dalo še dolgo in mnogo diskutirati), temveč predvsem radi tega, ker je s tem pridobil kakor v vnanje tako tudi v notranjopolitičnem dogajanju odločujoč vpliv činitelj, čegar politična moč se je uveljavljala od pradednine do danes bolj skrito, posredno, sporadično. Obenem se pomnožilo politične polaritete, ki dajejo vsemu političnemu hoteleju barvo in snov (naprednost proti konservativizmu, radikalizmu in reakcionarstvu, socializmu in kapitalizmu, regionalizmu in centralizmu, svoboda: diktaturi etc.) za novo, t. j. za polariteto med moško in žensko psiho, ki mora, ko si na političnem poprišču po prijavljanih preizkušnjah izhodi naravno svoj pot, vnesti v danes že tako zmehanizirano politično prizadevanje potrebno elastičnost. Gonilne sile vsega političnega podvzemanja ostanejo sicer one osnovne emocionalne in racionalne človeške lastnosti, ki jih kritikujemo vsi vsaj na svojih bližnjih, ako jih že ne maramo priznati na sebi, toda ker niso porazdeljene enakomerno na spola in niso pri obeh usmerjene čisto vzporedno, se z njih ravnopravnim vplivom na javno življenje pričena nova orientacija v razvoju državnega reda. Vsa povestnica je en sam tehten dokaz, da vrednoti žena politična dejstva in stavi politične postulate iz dosti drugačnih vidikov nego moški (n. pr. glede vojne, carinske politike, kazenskega in zasebnega prava, šolstva, državnih verskih odnošajev itd.). Tudi ako se ne oziramo na vse mnogoštevilne druge okoliščnosti, ki so z vprašanjem v zvezi (rodovinske razmere, gospodarska odvisnost, nezadostna politična izobrazba itd.), je že ta razlika silna dovolj, da pričnemo v politični zgodovini novo poglavje, ki bo na prvih straneh nalikovalo morda bolj nerodnemu uvodu v socialnomoralni roman, a se bo bržčas nadaljevalo v lapidarno odmerjenih, vsebinsko težkih stavkih.

Koder so doslej ženske vršile na sklepe parlamentarnih zastopov sodelujoč vpliv, se je izražal ta predvsem na socialnopolitičnem, zdravstvenem in šolstvenem poprišču. Le v Angliji, kjer si je pod pritiskom vojnih dogodkov priborila ženska volilna pravica že v L. Georgeovemu kabinetu trdno stališče, so ženski volilni glasovi že dvakrat odločilno posegli tudi v tok svetovnopomenljivih dogodkov. Žensko prebivalstvo se sicer ni združilo v posebne politične partije, ono je oddalo po pretežni večini svoje glasove moškim kandidatom, toda ženska duševnost in miselnost je šla že svoja egoistična pota. L. Georgeovemu kabinetu so pristigli življenjsko nit ženski volilni listki, ker je pretila njegova filhelenska politika z vojnimi zapletitjaji, Baldwin je podlegel ženskim glasovom, ker je njegova »tarifna reforma« obetala najširšim krogom poslabšanje življenjske mere, »Proč z vojno« in »Proč z draginjo«, s temi praktičnimi devizami je žensko prebivalstvo v Angliji ob poslednjih dveh volitvah dalo tudi svetovni politiki drugačen pravec, kakor bi najbrž bil oni, ako bi glasovalo le moško prebivalstvo. Ženski volilni glasovi so zadali tudi dvopartijskem sistemu v Angliji smrtni udarec ter uvedli v Westminsteru kontinentalne parlamentarne

Proračun sprejet.

Vrednost »kritike« dem. Kumanudija.

Beograd, 3. marca. (Z) Današnje sejo narodne skupščine je otvoril predsednik Ljuba Jovanović ob 10. uri. Najprej bi se imelo glasovati o nujnosti nekaterih interpelacij. Ker pa ni bilo dovolj poslancev v dvorani, se bo o tem sklepalo, kadar pridejo interpelacije na dnevni red. Nadaljevala se je podrobna razprava o proračunu. Govorili so radikal Vlada Miletić, zemljoradnik Moskovljević, demokrat Svetozar Gjorgjević in poročevalec večine Maksimović. Nato pa je povzel besedo finančni minister dr. Stojadinović, ki je v daljšem govoru, kakor je obljubil, odgovarjal na izvajanja posameznih govornikov.

GOVOR FINANČNEGA MINISTRA.

Najprej je dr. Stojadinović odgovoril klerikalnemu poslancu Škulju, ki je trdil, da so novi kraji prevzeli nase vsa bremena prejšnje kraljevine Srbije, med tem ko Srbija ni vzela nase bremen novih pokrajin, a kljub temu izkorišča bogastvo novih krajev. Kot primer je Škulj navedel, da nekatere trdijo plačajo 30 do 50 milijonov dinarjev davka. Dr. Stojadinović je rekel, da so mu te trditve že od prej znane iz finančnega odbora, iz časopisja in od jugoslovenskega kluba. Kadar pa bi bilo treba, da se te trditve dokažejo, se je videlo, da stoji na prav slabih nogah. 40 milijonov letno plača davka tovarna Arko, a 30 milijonov Trboveljska premogokopna družba. Ta davek pa plačuje tovarna Arko na trošarini, ki jo morajo plačati konsumenti Arkovega likerja. Ta liker gre daleč izven Zagreba, a največ ga gre v Beograd, torej davka ne trpi Zagreb, temveč široke mase konsumentov v vseh krajih. Podobno je tudi s Trboveljsko družbo. Srbija je vzela nase vse predvojne dolgeve v zmislu mirovnih pogodb.

Kar se tiče bonov za 20% odtegljaj o priliki markiranja novčanic, moram izjaviti, da so se za ta odvzeti denar izdajala številna in najraznovrstnejša potrdila z mnogo pečati in podpisi, tako da danes enostavno nimamo garancije in varnosti, da ne bi bilo vmes tudi več potvorenih priznanj. Če bi današnja vlada hotela izplačati ta zadržani denar, bi tega ne mogla napraviti iz tehničnih razlogov.

Poslanec Škulj je zahteval od vlade, da bi izplačala tudi one bankovce, ki so bili markirani s potvorenimi znamenji. Nikjer na svetu ni banke, ki bi za falsifikate dala prave bankovce.

Glede na Agatonovičeve zahteve industrijskega posojila je dr. Stojadinović naglašal, da industrijska kriza ob-

stoji in ne samo pri nas ter je posledica vojne produkcije, ko so se proizvodi lahko plačevali s tiskanimi bankovci. Sedaj pa se morajo finance stabilizirati. Nihče pa ne more zahtevati od države, da pomore industriji za vsako ceno. Kar se tiče posojila, bi jaz nikdar ne mogel predlagati vladi, da bi garantirala za posojila, ki so bila sklenjena po tako težkih pogojih, kakor ta, za katere se zahteva prva leta 115%, kasneje pa postopoma več do 17%. Jaz bi bil moral zahtevati kolektivno jamstvo vseh industrijalcev, da bi bila na ta način država obvarovana vsake škode, ki bi jo mogla zadeti.

Agatonović se je dotaknil tudi vprašanja valute in rekel: če skače dinar, skačejo tudi cene. K temu naj samo pripomnim, da so cene leta 1923 deloma poskočile zaradi razmer, ki so vladale v letih 1921 in 1922. Skakanje dinarja se je nadaljevalo še nekaj mesecev v letu 1923; toda cene niso dosegle take višine, kakor bi ustrezalo padcu dinarja.

Dr. Kumanudi je navajal, da v proračun ni sprejeto 750 milijonov dinarjev; ta vsota pa se nanaša na obveznosti, katerih še z nobenim zakonom ni smio prevzeti. Ne vem, na kakšni podlagi naj unesem te številke v proračun, če še ni dotični zakon sprejet.

Dr. Kumanudi je tudi vprašal, zakaj nismo stali v proračun izdatkov za južno železnico. Tega ne moremo storiti dotlej, dokler narodna skupščina ne sprejme konvencije o južni železnici.

Dr. Kumanudi je grajal, ker nismo postavili v proračun vsoto za odplačilo 20% bonov. Z dr. Kumanudijem sva v tem raznih mnenj. On je vsoto pač stavil v proračun, ni pa izplačal, jaz pa je sploh ne postavim v proračun.

Dr. Kumanudi tudi graja, ker ni v proračunu 10 milijonov dinarjev po zakonu o invalidih. Ker pa tudi ta zakon še ni sprejet, bi bilo protizakonito, stavljati v proračun izdatke, ki ne obstoje.

Dr. Kumanudi se nadalje spodbija nad tem, da ni v proračunu anuitet za plačilo dolgov Ameriki. On jih je dal v proračun, toda daga ni plačal. Mi pa ne vemo, kakaj bi dali te anuitete v proračun, če jih Amerika ne zahteva.

Končno je dr. Stojadinović opisal historijat Blerovega posojila ter omenil nekatere stvari o vojaških kreditih in drugih dolgovih. Ko je svoj govor končal, je bil proračun vrhovne državne uprave sprejet z večino glasov. Seja je bila nato zaključena in naslednja napovedana za jutri ob 9. uri dopoldne.

Bolgari se pripravljajo.

Beograd, 3. marca. (Z) Bolgarski poslanik v Rimu demantira vse govorice o zbiranju bolgarskih čet ob jugoslovenski meji. Iz poročil, ki jih prejema naš uradni krog iz Caribroda, pa se vidi, da se koncentracija bolgarskega vojaštva na meji nadaljuje. Po uradni brzojavki, ki jo je prejela vlada z meje, se je zbralo v neposredni bližini Caribroda 20.000 dobro opremljenih bolgarskih vojakov. Te čete so prišle tekom noči neopaženo na mejo, kjer so se utrdile v vojnih postojankah.

ARETACIJE V BOLGARIJI.

Sofija, 3. marca. (Bolg. brz. ag.) V zvezi z glasovi, razširjenimi v inozemstvu o predstoječem vpadu oboroženih tolpa na jugoslovensko ozemlje in izvajajoč sklepe, ki jih je sprejel mini-

Seja vlade.

Beograd, 3. marca. (ML) Od 5. do 9. ure je imela vlada v predsedstvu vlade plenarno sejo, na kateri se je govorilo največ o politični situaciji. Po poročilih, ki jih je vlada dobila popoldne iz Zagreba, radičevski delegat s pooblastili pride šele v sredo v Beograd. Vlada je nato vzela v razpravo

probleme. Ker bo žensko volilstvo presegalo odsej polovico vsega volilstva, se je nadejati v angleški politiki zanimivih dogodkov, rga.

konvencije, ki so bile sklenjene med našo državo in Bolgarijo še lanske leto, ter jih je po kratki razpravi sprejela. Dr. Ninčić je obvestil vlado, da se bo po sporazumu z načelniki opozicijskih skupin ratifikacija konvencij izvršila jutri popoldne ali poprišljem. Nato je vlada govorila o vprašanju reparacij. Ker ni bil dosežen načelni sporazum, je bilo vprašanje odloženo do prihodnje seje. Kakor trde, je vlada pretresala poročilo, ki ga je dobila od dr. Laze Markovića iz Zagreba o razpoloženju radičevcev in o eventualni kooperaciji med radikali in radičevci.

Priprave v opozicijskem bloku.

Beograd, 3. marca. (ML) Danes je na seji muslimanskega kluba dr. Spaho naznanil, da je imel danes konferenco z Ljubo Davidovičem, kjer se je ugotovil povoljen položaj za blok. Pričakuje se prihod Radičevcev za daljšo akcijo. Vodstvo muslimanov je vse odobrilo in se strinja s tem, da se ima radikalna vlada zrušiti.

Beograd, 3. marca. (ML) Danes sta konferirala Davidović in Sušnik. O vsem je bil nocoj obveščen klerikalni klub. Klerikalni klub je dobil tudi iz Ljubljane službeno sporočilo, da vodstvo stranke odobrava delo g. Korošca v vseh pravicah. Dr. Korošec je ob 3. uri popoldne odpoval s svojimi prijatelji v Zagreb.

Beograd, 3. marca. (ML) Dr. Korošec je imel z dr. Maškom daljšo konferenco. Dr. Korošec je nato odpoval v Beograd. Z njim je odšel zastopnik radičeve stranke dr. Predavec, ki ima po predsinodnem sklepu vodstva HRSS nesti s seboj v Beograd pooblastila onih Radičevih poslancev, katerih mandati so nespolni in ki so bili izvoljeni na ozemlju banske Hrvatske. Pooblastila bo Predavec oddal predsed-

niku narodne skupščine v nadaljne postopanje. Dotlej da se verificirajo radičevski mandati, bo imel dr. Predavec v imenu Radičeve stranke z Davidovičem in dr. Korošcem in dr. Spahom eno zadnjih službenih posvetovanj opozicijskega bloka. Na tej seji se bo sklepalo o verifikaciji mandatov. Dr. Predavec ostane v Zemunu in pride šele v sredo zjutraj v Beograd.

Beograd, 3. marca. (ML) Dr. Spaho je izjavil, da bo jutri ali poprišljem podpisalo vodstvo opozicijskega bloka protokol o sporazumu, nakar se sporazum objavi. Prva točka programa je, zrušiti vlado.

Vladna lista opozicijskega bloka.

Beograd, 3. marca. (ML) Doznava se, da je projektirana lista vlade opozicijskega bloka že gotova. Predsednik vlade naj bi bil Ljuba Davidović, Štefan Radić je izven kombinacije. Gre le še za resort zunanjih zadev. Radičevci kandidirajo dr. Trumbića, ki ga pa odklanjajo demokrati. Minister notranjih zadev naj bi bil dr. Voja Marković.

Poročilo o seji radičevcev.

Zagreb, 3. marca. (Z) Včeraj dopoldne so imeli radičevski poslanci sejo, na kateri so sklepali o političnem položaju. Na dnevnem redu je bilo v prvi vrsti vprašanje, kakšno stališče naj zavzame stranka do opozicijskega bloka ter kako naj se vrže sedanja vlada. Razpravljalo se je tudi o odpoivanju radičevskih poslancev v Beograd. Seja je bila zelo burna. Pojavili sta se dve struji v hrvatski republikanski seljaški stranki, od katerih je ena absolutno proti temu, da bi njeni poslanci šli v beograjski parlament. So to večinoma kmetijski poslanci. Inteligenca jih je komaj prepričala, da je treba iti v Beograd. Na seji se ni določilo niti števila niti imena poslancev, ki naj gredo v narodno skupščino. To se zaradi tega ni zgodilo, da ne bi prišlo med njimi do nesoglasij zaradi potovanja v Beograd, ker bi pri tej priliki dvignili svoje dnevnice. Poedini poslanci so izročili svoja pooblastila predsedstvu stranke, ki bo vsakega poslanca, ki ga pošlje v zbornico, posebej obvestilo. Te podrobnosti se doznajajo iz zanesljivega vira, čeprav demantirajo radičevci vso stvar.

Danes je bil izdan oficijelni komuniké o seji HRSS, da je dobilo predsedstvo smernico, da ne sme izpreminjati politike in v glavnem tudi ne taktike in da naj stori vse potrebno za strmoglavljenje današnje beograjske vlade in da ustvari nadaljnji predpogoj za samoodlobo hrvatskega naroda.

Zagreb, 3. marca. (Z) Radičevski poslanci so sprejeli na svoji včerajšnji seji sledeči protest proti odstopitvi Reke:

Hrvatsko narodno zastopstvo je soglasno sprejelo protest proti pogodbi z Italijo, s katero se ukinja rapalska pogodba, uničuje samostojnost reške države in ozemlje te države proglašajo za bistiveni del kraljevine Italije. Rimsko-beograjska pogodba je čin navadne sile, tem bolj ker je imela reška država že svoje zakonito izvoljeno zastopstvo in svojo vlado. S tem je kršena tudi pravica samoodlobe reškega prebivalstva. Kršili so se tudi življenjski interesi hrvatske države, ki obstoja pravno kot neodvisna država izza proglasitve njene samostojnosti dne 29. oktobra 1918. To neodvisnost, ki jo je priznala tudi kraljevina Srbija, uteleša to narodno zastopstvo. Pravo hrvatske države do Reke so priznale Hrvatski v tajnem londonskem paktu carska Rusija, Velika Britanija, Francija in Italija. Z odpravo samostojnosti reške države se je ponovil mednarodni zločin delitve Poljske ter uničenje dubrovniške hrvatske republike in beneške republike po Napoleonu I. in Avstriji. Rimsko-beograjska pogodba vsebuje tudi dve tajni klavzuli, ki neposredno ogrožata mir na Balkanu, v Evropi in po vsem svetu. Tajni klavzuli se glasita:

1. »V slučaju notranjih nemirov v Jugoslaviji se obvezuje Italija, poslati ji na pomoč italijanske čete, ako bo za

to naprošena. V vsakem primeru ostane Italija napram beograjski vladi v dobronamerni nevtirnosti.«

II. »Jugoslavija more s privoljenjem Italije v ugodnem trenutku zasesti Solun in njegovo ozadje. Kot odškodnino za to daje Jugoslavija Italiji teritorialne koncesije v Dalmaciji.«

Prva klavzula je naperjena proti Makedoniji, proti kateri nastopajo beograjski močniki kot proti premagači deželi, in se niti ne ozirajo na to, da zagotavljajo mirovne pogodbe Makedoncem vsaj kot narodni manjšini ne samo človeška, ampak tudi vsa ustavna prava.

Druga klavzula je naperjena proti življenjskem interesom Hrvatske in hrvatskega naroda, ker je Dalmacija po ogromni večini hrvatska.

Hrvatsko narodno zastopstvo je trdno uverjeno, da bo Društvo narodov v duhu prava samoodlobe narodov, za katerim stoji danes odločno sovjetska Rusija, Velika Britanija in Amerika, odstranila tudi to krvavo krivico od hrvatskega naroda in strašno nevarnost za Evropo in ves kulturni svet.

VLADNI DEMANTI.

Beograd, 3. marca. (ML) Vlada je danes uradno demantirala trditve, ki jih vsebuje protest HRSS, češ da sta naša država in Italija sklenili tajno pogodbo, ki ima klavzulo, po kateri naj bi poslala Italija svoje čete v Jugoslavijo, ako bi bila pozvana. Vlada izjavlja, da ni nobene take točke v tajni pogodbi.

Borzna poročila.

Beograd, 3. marca. Devize. Dunaj 0.1125—0.1127, Budimpešta 0.16—0.17, Italija 342—342.25, London 332.25—333.25, New York 79.40—79.50, Pariz 332—333, Praga 231.25—231.50, Sofija 59—61, Svica 1370—1380. Valute. Češkoslovaške krome, zaključek 231.

Zagreb, 3. marca. Devize. Dunaj 0.112075—0.114075, Budimpešta 0.145—0.175, Italija izplačilo 341.50—344.30, ček 340.70—343.70, London 341.50—342.25—345.25, ček 339.50—342.50, New York, kabel 0—80.25, ček 79.30—80.30, Pariz 332.50—337.50, Praga 230.35—233.35, Sofija 0—62.50, Svica 1350—1390. Valute. Dolari 78.50—79.50, avstrijske krome 0.11275—0.11475, češkoslovaške krome 227—0, funti 336—0.

Curik, 3. marca. Beograd 7.25, New York 577.50, London 24.84, Pariz 24.25, Milan 24.85, Praga 16.75, Budimpešta 0.0125, Bukarešta 3.05, Sofija 4.275, Dunaj 0.0081625. Dunaj, 3. marca. (Ravnalni tečaj za meksijski promet.) Devize. Beograd 890—894, Berlin 15.30—15.90, Bukarešta 371—373, London 304.700—305.700, Milan 3044—3056, New York 70.935—71.185, Pariz 2932—2948, Praga 2047—2057, Sofija 524—528, Curik 12.375—12.325. Valute. Dolari 70.860—71.260, bolgarski levi 506—514, nemške marke 14.90—15.50, funti 302.900—304.500, francoski franki 2925—2955, lire 3040—3060, dinari 883—889, romunski lei 366—370, švicarski franki 12.210—12.290, češkoslovaške krome 2082—2048, madžarske krome 0.95—1.05.

Praga, 3. marca. Beograd 44, Dunaj 4.88, Berlin 7.745, Rim 151.25, avstrijske krome 4.88, lire 153.25, Budimpešta 5.875, Pariz 146.75, London 150.925, Svica 1370, Curik 608.50.

Prevezem Južne železnice.

IV.

Ze po določbah prvega sporazuma o južni železnici v l. 1920/ takozvanega Regime provisoire je naša država dobila dva odločilna zastopnika v upravni svetni družbe južne železnice. Ta določba je sprejeta tudi v Rimski akord v čl. 5. Interesantno je, da je tukaj unesena posebna določba, da ima vsaka država pravico zamenjati imenovane zastopnike in da v tem slučaju mandat takega imenovanega upravnega svetnika ugasne. To določba je ba- je prišla radi tega v akord, ker se je svoj čas brnil bivši pomočnik ministra g. inž. Jelič odločiti mesto upravnega svetnika po svoji upokojitvi kot po- močnik ministra. Ti upravni svetniki — odločilni zastopniki države imajo dolž- nost in pravico štiti interese svojih držav. Da naša dva upravna svetnika nista znaka braniti naših državnih in- teresov, je pač za vsakogar jasno, kdor predela Rimski akord in sumira ogrom- ne izdatke naše države za tujo družbo in druge države.

Po akordu ima naša država sood- ločevati tudi v dveh važnih vprašanjih. V čl. 4. se je družba zavezala, da usta- novi v Jugoslaviji, Italiji in Madžarski posebne reprezentance, ki so nekaka vez med družbo in dotično vlado. Za Avstrijo ta določba ne pride v poštev, ker je tam nova generalna direkcija. Dalje je v čl. 36 določba, da se mo- ra formirati nova generalna direkcija na Dunaju iz pripadnikov vseh štirih držav po ključu: Avstrija 33,8, Madžar- ska 16,5, Italija 24,6, Jugoslavija 25,1 odstotkov. Konstatiram, da tudi teh pravic naša država za se ni varovala. V dnevnem časopisu se veliko piše, da je za mesto reprezentanta v naši državi mnogo kompetentov. Jasno mora biti vendar za vsakega, da je represen- tant družbe v naši državi — nastavljen od družbe, pamet pa mora zahtevati in tudi zmagati, da bodi ta reprezentant — železniški strokovnjak. Glede uradni- štva iz naše države za generalno direk- cijo pa je zadeva za našo državo še bolj smotna. V roku 2 mesecev po uve- ljavljanju Rimskega akorda je bilo po- trebno formirati novo generalno direk- cijo glavnih točk 3 člena 17. Ker je akord uveljavljen s 16. oktobrom 1923, je ta rok potekel 15. dec. 1923. In kaj se je zgodilo? Generalna direkcija je ponujala nekaterim uradnikom bivšega obratnega ravnateljstva i. ž. v Ljubljani službo v novi generalni direkciji. Plača je na leto 2400 zlatih francoskih fran- kov, ki ostane vedno enaka po zatri- lni prezidenta g. dr. Falla! Da pod ta- kimi pogoji nihče ni hotel iti, je vendar jasno. Tako ni v novi generalni direk- ciji nobenega Jugoslavana. Kje sta bila naša dva državna upravna svetnika gg. inž. Avramović in dr. Bončina? Saj jima mora biti vendar znano, da so si razni direktorji zagurali plače od 15 do 20 tisoč zlatih francoskih frankov na leto in najbrže stavili samo radi te- ga tako ponudbo našim jugoslovanskim inžinirjem železničarjem, da so morali ti odkloniti take ponudbe! In naša država plačuje vendar letni pavšal 5,800 tisoč zlatih frankov, torej za vzdržev- vanje nove generalne direkcije tudi 25,1 odstotkov! Ne gre tukaj samo za- to, da imamo naše državljane, — res Jugoslavane — ne poturje in nemšku- tarjev v novi generalni direkciji, ampak gre za vitalne naše državne interese. Ali nas ni dovolj izučila petletna sku- snja? Ako bi bili mi imeli v generalni direkciji svoje jugoslovanske uradnike po prevratu, bi si ti gotovo izposlovali upogled v razne maksimacije dunaj- ske čifutke gospode, ki je ta pripravljala Regime provisoire in Rimski akord. Jas-

To je prava plat — zastopana držav- ni interesov.

Ne bi se bil spuščal v opisovanje te naše jugoslovanske nesposobnosti in smote, ako ne bi pretila nevarnost, da naša država znova udari po slo- venskih južnih železničarjih. Opozorja- mo še pravočasno, da se vsaj merodaj- ni faktorji dobro premislijo, kaj bodo ukrenili. Po akordu nobena država ni prevzela nikakih pravnih obvez za bi- so južne železničarje. Je to notranja za- daja vsake države. In če slovenski juž- ni železničarji kratko malo zahtevajo, da jim država zakonitim putem prizna vse dobljene pravice, da jih preveda pošteno in najmanj tako humano, kakor je storila Avstrija, je to pač samo pra- vična stvar. Ti bivši južni železničarji prav dobro vedo, da bodo morali de- lati in garati in da pa bo sad njihovega truda in dela šel v žrelo tujecev po iz- ključni krivdi onih faktorjev, ki so imeli moč in sredstva, da varujejo držav-

Dr. Dimnik, Krško: Vrnitev westfalskih Slovencev v domovino.

Od strašne bede, ki vlada na Westfal- skem, trpijo največ naši ubogi rojaki. Do konca svetovne vojne so Nemci naše rojake vsaj zato vpoštevati, ker so bili naj- boljši delavci in ker so jih rabili za svoje politične in narodno-gospodarske cilje. Ko je pa zgnila Avstrija in ž njo vsaj začasno njihovi cilji, radi katerih so naše slovenske rudarje vpoštevati, in ko je začela njihova industrija pešati in se je jela širiti brezpo- sebnost, so postali Nemcem naši slovenski rojaki nadležni tučci. Danes hočejo zaposliti le svoje in posebno za naše slovenske ru- darje ni dela; celo onim Slovincem, ki so pustili svoja mlada leta in svojo moč v nemških rudnikih, so nemška vlada, pod- porna in invalidska društva odrekla penzije in vse podpore. Kot brano poznajo naši westfalski rudarji le umetno moko in različne surogate in kvečjem krompir. Ker je voda nezdružna in neptina, je njihova pičica in prehrana slaba ječe- nova kava. 98% otrok je bolnih. Najboljši delavci, ki imajo službe, ker se jih nemška industrija bolj izgublja, zaslužijo komaj to- liko, da se morejo s tako hrano prehraniti. Njihovi prihranki so jim pošli; oblake imajo, kolikor jim je le v predvojni časov- ostalo; sedaj morajo odprodajati kos za ko- som svojega edinega bogastva — svojega pohištva. Ko je letošnji zimo prikipela njih beda do vrška, jim je postala misel na domovino edino upanje. Vsa čas vidijo, kako imajo domačini v rudnikih, pri oblačih in povsod prednost, — in oni imajo sedaj tudi svojo domovino in svojo državo: Zače- li so se prijeti shodi, na katerih je trepe- če ljudstvo vzdikalo po pomoči, da pridejo v domovino. V mislih in upanju na njo so preživeli sedaj revolucijo kakor smo jo mi preživeli ob prevratu. Poslali so resni- cijske svoji shodi naši vladi in našemu konzulatu v Düsseldorf, da se jim pomaga, da pridejo v svojo drago domovino, kakor izgubljeni otroci k svojim materi.

Sredi preteklega meseca so dobili ve- selo poročilo, da jim pojde vlada naše kra- jevine na roko pri njihovi preselitvi v do- movino, da jim je poslala 200.000 Din na konzulat v Düsseldorf za prvo pomoč pri stroških preselitve ter da hoče 40 tisočim našim delavcem pripraviti delo v jugoslo- vanskih rudnikih. Tudi v nemških časopisih se je ponavljalo v različnih verzijah, da rabi jugoslovanska vlada za nove rudnike, ki se nameravajo otvoriti, 40.000 delavcev. Vseh slovenskih delavcev na Nemškem je pa z družinami vred le kakih 28 tisoč.

»Zveza Slovencev« v Hambornu in oko- licah, v kateri je včlanjenih okoli 4000 slo- venskih delavcev, je dobila od »Zveze ru- darskih delavcev za Slovenijo« obvestilo, da je dvomljivo, da bi mogla jugoslovans- ka vlada pripraviti westfalskim Slovincem toliko služb in zlasti toliko stanovanj, ko je v deželi mnogo brezposelnih delavcev in ko je pri vseh rudnikih veliko pomankanje stanovanj. Radi tega je postal odbor »Zveze Slovencev« v Hambornu in okolici oorezen. Vedeli optimisti so bili pri »Zvezi jugoslo- vanskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji« s sedežem v Buer-Erlu, ki so hote- li, da se prične takoj s preseljevanjem v do- movino. Med narodom samim sta se poja- vilji tudi obe struji, od katerih je bila ena za takojšnjo preselitev v domovino, druga pa, da se odposlajo delegati v domovino, ki se naj prepričajo, ako morejo dobiti take množice v resnici v domovini primerno pa- čanega dela in stanovanja. Poleg obeh strui

ne interese, pa tega niso bili v stanu izvršiti. Krivda torej ni na slovenskem oboju. — bivših južnih železničarjih, temveč drugje!

Minister za promet g. dr. Kojic je predložil Rimski akord narodni skup- štini v ratifikacijo in uzakonjenje. Ze- enkrat sem apeliral na slovenske za- stopnike v parlamentu, da naj paste na stran pri temu vprašanju — vsako strankarstvo in soglasno ščitijo pravice 11.000 slovenskih južnih železničarjev. Ta apel ponavljam s povdankom, da je Udrženje nacionalnih jugoslov. želez- ničarjev čisto jasno in precizno stavilo svoje zahteve na vse merodajne faktor- je glede podzavljanja južnih železni- čarjev. Uverjen sem, da bo pravična stvar zmagala in da se domovina z de- janjimi oddolži onim slovenskim železni- čarjem, ki so ob prevratu izvršili naj- težje nalogo in rešili našo severno mejo na Štajerskem, rešili naš slovenski Mu- ribor.

Kako se bo vršilo izseljevanje naših ro- jakov iz Westfalskega, je tedaj odvisno od naše vlade v Beogradu, ako more nuditi v resnici tisočim našim slovenskim delavcem primerno plačane službe in stanovanja in od tega, kolikor služb in mest bosta dobila za- sigurani delegata westfalskih Slovencev sama ali potom borz dela v različnih mestih naše države. Za kolikor delavcev bosta do- bila službe in stanovanja, se bodo ti in njih- ove družine takoj po prihodu delegatov na Westfalsko, izselili v domovino. Ostali ro- jaki, ki še morejo ostati na Westfalskem, bodo počakali, da se razmere v domovini polagoma zboljšajo, da se dobi časoma tudi za nje v domovini službe in stanovanja. Oni pa, ki na Westfalskem ne morejo več ži- veti, se bodo pa preselili nekaj v Belgijo, večinoma pa na Francosko, ako bo dovolila francoska vlada, da smejo naši rojaki iz Nemčije naravnost čez francosko-nemško mejo na Francosko. Delegata se bosta vrnila na Westfalsko preko Francije in Belgije, da se bosta sama prepričala o položaju naših slovenskih delavcev, ki se nahajajo v Fran- cijah in Belgiji, če bosta potem mogla pripo- ročati našim rojakom na Westfalskem, da bi se preselili v Francijo ali Belgijo začasno oni, ki sedaj še ne morejo dobiti v domovini služb in stanovanj in ki na Westfalskem ne morejo več živeti.

V domovino pa se morajo preseliti takoj vsi, ki vsled starosti in onemoglosti ne mo- rejo več delati ter nimajo tedaj na Westfal- skem nikakega zaslužka in ne dobivajo od vlade ter podpornih in invalidskih društev nikake podpore in jim tedaj preti smrt od glada, ako se jih ne reši. V domovino mo- rajo priti tudi vsi možje, ki imajo nad 45 let in ki so brezposelni oziroma katerim grozi brezposelnost, ki na Francoskem in v Belgiji radi tega ne dobijo dela, ker se tam ne sprejema delavcev, ki so nad 45 let stari. — Naša narodna čast in čast naše države zahteva, da ne pustimo poginuti naših ljudi v tujini in da naše rojake rešimo!

Era naših rojakov, ki so imajo naši westfalski rojaki do domovine, je ta, da bi se jim pomagalo, da morejo spraviti v domovino seboj vsaj svoje najpotrebnejše pohištvo. Na konzulatu v Düsseldorfu so sišli, da tej njihovi prošnji ni mogoče ustreči. Vse, kar imajo, je njihovo pohištvo. V njem so utelešeni spomini in trud njihove- ga življenja. V domovini si novega pohištva, ko so popokoma obubožali, ne bodo mogli pripraviti. Kako in kje naj stanujejo, ako ni- majo svojega pohištva, nimajo svojih postelj, v katerih bi spalili Nasvet našega konzula- ta v Düsseldorfu, da naj bi se pohištvo spravi- lo v praznih hišah, ni dober, brez ozira nato, da se naši rojaki od svojega pohištva težko ločijo, ker ga neobhodno potrebujejo. Na Westfalskem dandanes lastnina ni varna, posebno pa ne bo varna lastnina naših ro- jakov, suždenih tujecev. Tako shranjeno pohištvo bi se poropalo, ne da bi kdaj iskal krivcev. Ker je gotovo, da se bo iz- selilo v domovino pri sedanjih razmerah mesto štirideset tisoč delavcev vsaj za enkrat le nekaj stotin oseb, in bodo tedaj stroški za osebni prevoz mani- ši, kakor se je računalo, menda ne bo pre- težko odločujoče faktorje pri vladi prego- vori, da določijo potrebne vsote tudi zato, da si morejo pripeljati naši rojaki iz Westfal- skega v domovino svoje najpotrebnejše po- hištvo.

Podpirajte „Jugoslovensko Matico“!

J. S. Machar: Uspavanka.

Bog skrbi za svet ves bel dan, V senci drevja na večer počiva; sklic pevec, sklic godce k sebi, deci, cvetkam, ptičkom in mušcam, hroščem in čebelicam, metuljčkom gosti, peti zapove pred spanjem.

V perju skrje ptiček drobno glavo, zapro cvetke svoje pestré očke, v listje skriva se mušica, hrošček, lahna krila zlagajo metuljčki — Le otrok večkrat zaspi noče, k spanju brani se zapreti očke.

Angelčkom zato Bog oči migne, razkrope se po širokem nebu, ležejo počasi na trebuščke, s prstki zvrta jo nebo si luknje, z enim zlatim očkom zamežijo, z drugim zlatim gledajo na zemljo, da takoj pridožijo pri Bogu, če zapreti očkav dete noče.

Stotine in stotine krilatce! Spavaj dete, stisni dobro očke — drug pri drugem očki tam migljajo — sicer angelček te tvoj zatoži!

Prevel V. E. P.

Roger Regis: Dedščina.

Gospa Pélinois se je nekaj dni, predno je izdihnila svojo dušo, izrazila napram mladi služkinji, ki ji je stregla, na sledeči način:

— Ne boj se, Justina, nisem te po- zabila v oporoki. Nočem, da bi odšla praznih rok. Nimam velikega bogastva, Dobila sem ga od svojega rajnega so- poga. Pravično je, da ga vrnem nje- govim nečakom. Toda s stanovanjsko opravlo lahko razpolagam. Zapisala ti bom vse pohištvo tvoje sobe, ali raz- umeš? In vse perilo in vse stvari, ki so v njej. Tako boš vsaj imela nekaj, če se boš kdaj hotela omožiti.

Ta Justina je bila poštena kmetica, rdeča in miščasta, krepko zidana in bolj nerodna kot pametna. Pet let je že udano služila svoji gospodnji; pri tem ji je tu in tam pomagala postrežnica. Služila ji je popolnoma nesebično v temnem nagonu bitja, pa tudi iz usmi- ljenja do te stare ženske brez otrok, brez bližnjih sorodnikov, ki je živela vedno sama zase, vedno zaprta v otož- nost stare hiše na deželi. Danes pa, ko je gospa Pélinois spala svoje zadnje spanje — večerj so jo bili odnesli na pokopališče — se služkinja kljub svo- ji nenadni osvoboditvi ni vznemirjala.

Ker ji ni bilo več treba služiti, je sa- mo mislila na dedščino, ki jo čaka. Po- znala jo je že v naprej: razen plače je bila ta oprava njene skromne sobe, že- lezna postelja, miza iz mehkega lesa in črvena omara. Zalostno pohištvo! Se- daj, ko se je bližalo plačilo, je skoraj očitala rajniko njeno štedljivost in ob- žalovala, da ni, ko je še živela, dobila boljše, lepše in več opravce.

Dedičji gospe Pélinois, ki so jih bili brezovano obvestili, se niso potrudili priti na pogreb. Toda brez dvoma bodo morali kmalu dospeti, ker jih je pozval notar. Justina je v pričakovanju hodila od sobe do sobe po tih hiši. Vedno znova jo je začelo grizti in zdihovala je pred opravlo v salonu in v sobah:

— Oj, oj, če bi bila vedela!

Toda naenkrat se ji je pri obhodu zablistala misel po trdih možganih. Saj vendar še ni bilo prepozno! Dedičji ne bodo ničesar videli. Postrežkinja Melanija tudi ne bo več prišla. To tudi ne bi bila tatvina, temveč pravična na- grada, ki jo je zaslužila za svojo uda- nost. In Justina je še isti večer, ne da bi se več obnavljala, napravila malo selitev.

Nadomestila je svojo železno poste- ljo s težko hrastovo posteljo iz sobe za tujece; svojo črveno omaro s krasno veliko omaro, svojo navadno mizo z

izrezljano mizo iz salona in oba obra- bljena stola z naslončema iz salona.

Naslednji dan dedičev še od nikoder ni bilo. Justina se je s tem okoristila in napočila omaro s perilom in oblekami. Drugo jutro Parižani še vedno niso bili tu. Dekli je bilo to prav in prenela je v svojo sobo dve stenske ure, štirinajst svečnikov, vse slike in vse okraske v hiši. Ko je zvečer zaspala, si je mi- slila:

— Na ta način bo vse moje, ker mi zapušča rajnika gospodinja vse, kar se nahaja v moji sobi.

Slednjič sta dospela mladi gospod in gospa Pélinois in se oprostila, da prihajata tako pozno. Bila sta na po- tovanju.

Po naglem obisku na pokopališču sta si ogledala hišo in se čudila, da ni nobenih dragocenih predmetov, zanič- livo sta gledala železno posteljo tujske sobe, mizo iz mehkega lesa in stare stole z raztrgano slamo v salonu. Do podstrešja pa nista šla raziskavat. Sicer sta pa mislila na nekaj nujnejšega. Ju- stina jih je vedla k notarju.

Ta je pozdravil prišlece, a ko se je hotela služkinja odstraniti, jo je za- držal:

— Gospodična, ostanite! V oporoki rajne gospe Pélinois je tudi odstavek, ki se tiče vas.

Vsledi so se okoli pisalne mize. No- tar si je popraviel naočnike, potegnil iz predala velik zapečaten ovitek, zdrbil pečate, odprl papir in začel čitati. Kot so pričakovali, je umrla zapustila svoje bogastvo nečakom. Nihče se ni zganil in notar je nadaljeval:

— Kar se tiče stanovanjske opravle, določam sledeče: Mojim dedičem je vsa na razpolago, izvzemši one, ki se nahaja v sobi Justine, moje zveste slu- žabnice. To pohištvo, kakor tudi vse druge stvari in perilo, ki se nahajajo v njej, se ji morajo izdati, ne da bi ji bilo za to treba plačati kake pristojbine.

— A... a! je vzklila Justina blaženo.

— Vendar pa, je nadaljeval notar, če moji vnuki, ki se nikdar niso brigali zame, ne pridejo k mojemu pogrebu, se bo pohištvo razdelilo drugače. Vse pohištvo moje hiše pripade Justini in samo revno opremo, ki se nahaja v njeni sobi, dobi postrežnica Melanija.

— A... a! je spet vzklila Ju- stina.

A to pot ne iz zadovoljnosti.

(Prevel dr. B.)

Naročajte in širite "Narodni Dnevnik"!

Vzroki neuspeha rimske pomorske konference.

Pomorska konferenca, ki jo je sklical Društvo narodov v Rim, je pokazala s svojim negativnim rezultatom, kako težavni so razorožitveni dogovori tudi med državami, ki se smatrajo za države drugega reda in niso bile radi drugega zastopane na washingtonski razorožitveni konferenci. Iz razprav, ki so prišle kljub zaprtim durim v javnost, ni natančno razvidno, v čem obstoja razlika med to predhodno tehnično konferenco in splošno politično razorožitveno konferenco, ki jo namerava sklicati Društvo narodov. Podlaga, na kateri se je razpravljalo o zahtevah, geografsko-pomorski položaj udeležencev in moč njihovih sosedov, so velike politične narave.

Predvsem sta bili dve državi, ki sta iz političnih razlogov odklanjali meje pomorske razorožitve: Rusija in Španija. Nastop ruskega admirala Berensa je vzbudil splošno začudenje zborovalcev, ker niso kljub pripravljenosti pričakovali tako širšega programa pomorskega programa sovjetske države. Pokazalo se je, da se boljše ruska Rusija ni manj ne nagiba k aktivni pomorski politiki kot ostale mešerinske države in da stremi po uveljavitvi med evropske velesile. Z nekako domišljijo je dal admiral Berens razumeti, da bi morala biti na washingtonski konferenci zastopana tudi Rusija, s tem, da je razložil, da potrebuje Rusija močno mornarico, ker se ne čuti po washingtonskih garancijah dovolj zavarovano in se mora braniti na štirih, v nobeni medsebojni zvezi stoječih morjih na Tihem oceanu, Črnem morju, Belem morju in na vzhodni obali. Med rusko zahtevo po 400 tisoč tonami in

ponudbo Društva narodov 110 tisoč tonami je veličanska razlika in težko je predvideti, kako jo bo možno na bodočih konferencah odstraniti. V ostalem pa je z rusko kvoto tesno svezana kvota ostalih držav ob Vzhodnem morju in severnih držav. Rusija je sicer pripravljena k popustljivosti proti sledečim garancijam: zapreje Vzhodnega morja, Dardanel in Črnega morja za vse razen obrežnih držav. To pa bo težko dopustila Anglija, ki ima v teh morjih svoje posebne interese. Izgledi za uspehe nadaljnjih razorožitvenih konferenc so torej precej nepovoljni.

Na zadržanje Španije je vplivala nestabilnost političnega položaja v Sredozemskem morju, ki grozi po premetitvi angleške mornarice postati to rišče dalekosežnih nasprotstev morda že v dogledni bodočnosti. Španska zahteva po 105.000 tonami ni sama zase pretirana za državo, ki mora braniti tri obale in po sporazumu z Italijo aktivno posreči v mednarodno politiko. Toda predložiti si moramo, da ne bodo v bodoči pomorski vojni v Sredozemskem morju imele odločilne vloge velike bojne ladje, marveč lahke križarke in podmorniki, predvsem pa hidroplani. Dvakratno glasovanje o španskih zahtevah je pokazalo precej nesoglasja in povzročilo z odhodom španskih zastopnikov predčasno zaključitev konference.

K neuspehu je pripomogla tudi Grška, ki se je postavila na stališče, da je njena pomorska politika odvisna od turške. Ker pa Turčija ni bila zastopana in se ni vedelo za mnenje angorske vlade, se o grških zahtevah ni moglo razpravljati.

Ljudska visoka šola.

Nar. gospodarstvo kot del človeške kulture.

(Predavanje univerz. prof. dr. A. Bilimoviča z dne 2. marca.)

Po velikih dogodkih, ki se odigravajo v človeški družbi, se vedno porajajo intenzivnejše težnje po obnovitvi kulturnega življenja. To nam kaže posebno jasno sedanja doba s svojimi reformami na vseh področjih in številnimi poskusi, da preuredi gospodarstvo v smislu sodobnih potreb. V kakem razmerju pa se nahaja gospodarstvo do človeške kulture? Ko govorimo o kulturi, moramo naglasiti duševni element, kajti duševnost je oni svojevrsten predmet, ki daje človeku posebno vrednost in ga dviga nad nivo materije, duševnemu elementu v kulturi je podrejen gospodarski. Sprito je podrejenosti pa nikakor ne smemo zanikati gospodarskega momenta. Kaj večje gospodarski interesi vsakega, kajti človek ni goli abstraktum, marveč biče, ki je vrasčeno v gospodarsko-socialno življenje in ima potrebe, katere mora zadovoljiti v svojo življenjskega obstoja.

Iz važnosti gospodarske plati za življenje posameznika in družbe pa nikakor ne sledi, da mora materija postati človeku malik, temveč je dejstvo, da se ne da izločiti iz kulture materialna stran. Zatorej so vsi načrti za obnovo kulture, ki ne upoštevajo gospodarstva, nepravilni in morajo vsled tega ostati brezuspešni. Povsod kot nevidna senca spremlja duševno življenje gospodarski moment. Le pogledimo, kako usodopolno je vplivala svetovna vojna, ki je ruinirala gospodarstvo, na kulturno življenje posameznih držav.

V Nemčiji, Nemški Svici in Avstriji je letno 1914. leta 10.000; 1917. leta 16.000; 1921. leta 34.000 knjig. V Angliji 1914. leta 12.000; 1918. leta 8.000; 1921. leta 12.000 knjig. V Rusiji 1914. leta 14.000; 1917. leta 12.000; 1918. leta 9.000; 1921. leta 5.000 knjig.

Z gospodarskim razvojem se ne preoblikuje in spopolnjuje le kulturno življenje, marveč naraščajo tudi konvencionalne potrebe posameznika. Že grški stoliki, za romesseau in Tolstoj so klicali človeštvo k priprosti in mu svetovali bolj naravno življenje. Upravičeno je bilo to klicanje takrat in vprašanje priprtega življenjskega štila stopa tudi sedaj v ospredje. Če bi ljudje sedanje dobe pregledali svoje inventuro, se bi prepričali, da so si resni nadeli preveč konvencionalnih potreb. Tudi se mora človek otresti v interesu nacionalnega gospodarstva in duhovne kulture, sicer ga polagoma neopazno razničujejo. V Nemčiji se je pričel tak poteg v mladinskem gibanju pred petimi leti, ko je obrodil že obilno uspehov. Zanesljiv dokaz nezmožnosti sil, ki jih očitje poražena Nemčija. Jugoslovenska omladina, ali ni prišla že tvoja ura, da pričneš tudi ti neizprosno borbo proti konvencionalnosti?

Številno prebivalstva narašča več ali manj vsepovsod in brez intenzivnega proračuna bi ne bilo mogoče zadovoljiti življenjskih potreb vseh ljudi. Statistika pravi, da je štela

Belgija 1700. leta 50, 1914. leta 253 prebivalcev na km²; Francija 1700. leta 20, 1914. leta 60,5 prebivalcev na km²; Anglija 1700. leta 34, 1914. leta 245 prebivalcev na km².

Iz teh podatkov razberemo, da je ravno bogato razvita industrija in z njo spojeno izmenjavanje produktov oni činitelj, ki pospešuje ogromno in hitro naraščanje prebivalstva.

Dandanes se mnogo govori o umirajoči kulturi zapada in o poslanstvu slovenske kulture, ki naj nadomesti prvo. Te kalkulacije so zaenkrat preuranjene, kajti glede različnih kultur ne prihaja do veljave načelo aut-aut. Ena kultura živi lahko poleg druge in se medsebojno krepi in spopolnjuje. Ako pa je kultura zapada vendarle usojena, da zatone, morajo Slovani razvijati gospodarsko življenje v oni smeri, ki nam jo kaže bratski narod Čehov na severu.

Rekli smo, da tvori podlago kulturi gospodarstvo. Kultura (colere lat. = gojiti) pomeni gojitev življenja, uvajanje razumne tehnike v življenje, v odnošaje med človekom in zunanjo naravo. To uvajanje je lahko tako etično pozitivno navdušenje kakor navdušenje za duhovne vrednote. S tem preneha gospodarstvo biti del civilizacije in postane integralni del kulture. Kot primer nam služi v tem slučaju kmečko zadružno gibanje, ki uvaža racionalnost v neurejeno razmerje med malim in velikim producentom.

Seveda ima moderno gospodarstvo tudi svoje senčne strani (nesorazmerna razdelitev produktov, izkoriščanje delavca etc.), ker se odločujoči gospodarski krugi ne zavedajo etičnega momenta, ki mora prevečati gospodarsko proizvajanje. Zakon solidarnosti, ki vlada v človeški družbi, je brezdvomno važnejši kot zakon samohranitve. To je naglasil celo anarhist Kropotkin. Ako si ogledamo razmerje podjetnika in delavca v delovnem procesu, nam je lahko ugotoviti celo vrsto točk, kjer se spajajo interesi obeh skupin. Tu je naloga socialne politike, da zavaruje na podlagi primerne zakonodaje šibkejšega pred izkoriščanjem. Taka socialna reforma ni le v interesu proizvajalca samega, temveč pospešuje tudi človek, kulture, koje naloga obisti v tem, da uvaža v življenje poleg racionalnosti tudi etičnost.

Iz dosedanjih izjavaj sledijo tele maksime, ki jih uvažaj sleherni v gospodarskem življenju:

1. Razvijati gospodarstvo v smislu razumnosti in etičnosti; 2. ne postati suženj materije; 3. spoštuj vse panoge gospodarstva: gospodinjstvo, tovarno, promet in borzo; 4. slednja je koristna za narodno gospodarstvo. Če vrši svoje posele v smislu gori navedenih dveh momentov; 4. dram in pospešuj socialno reformo. Ta odstranjuje iz gospodarskega mehanizma boleha lve izraske, ki razjedajo organizem celokupne kulture človeštva.

Stavka dunajskih bančnih uradnikov že vedno traja. Bančni uradniki so sicer pripravljeni k podalšanju blagajniških ur, ako ne bo delovni čas prekinjen. Nemški bančni uradniki so obljubili, da bodo priskočili v slučaju potrebe na pomoč.

Estonska vlada je prišla na sled razsežni komunistični propagandi, ki je bila denarno podpirana od tretje internacionale. Dosedaj je bilo zaprtih nad sto oseb, med temi 5 članov državnega zbora.

Alpski dolar.

Pod tem naslovom prinaša pariški politični tednik »L'Europe Nouvelle« poročilo svojega posebnega dopisnika z Dunaja. To poročilo je, kot bodo čitatelji razvideli, v marsikaterem oziru tudi za nas zelo poučno, ker nam kaže, s kakimi očmi so navajajo gledati zapadni Evropejci francosko nemilice: zato ga prinašamo v izveščju.

Kratka objava je vsebna na vratih dunajskega francoskega konzulata, ki javlja kandidatom za potovanja, da se ne vidira več kot šestdeset potnih listov na dan. To je pravi naval proti bregovom Sene in na francosko Rivijero in sicer so sami posestniki alpskih dolin, ki hočejo izkoristiti valutne razmere. Godi se v nasprotjem smislu isto kot pred dvemi leti, ko so se zapadni Evropejci navajali v Salzburg, Innsbruck in na Dunaj in po cenil živali in nakupovali. Že celo leto se umikajo zastopniki francoskega tiska in francoskih dopisnikov uradov deželam stabilizirane krone, med tem ko dunajski časopisi, dnevniški denarji in levli strank, da celo finančnih tednikov, pošiljajo vedno več posebnih dopisnikov v Pariz: Vsi dunajski časopisi prav radi pravijo, da le po »razprodaji« Avstrije prišla na vrsto »razprodaja« Francije.

Medtem, ko je marka padala v prepad brezštevilnih ničel in je celo francoski frank zdrsil na četrtino svoje nekdanje vrednosti, se je Avstrija, ki je nenadoma spet dobila zaupanje v svoj denar in svojo usodo, točno navajala na novo računanje in se začela skozi trillone Narodne banke vračati k predvojnini cenam. Če omenimo, da je po paniki, ki je le prerazumljivo demoralizirala posetnike starih bankovcev, rent in pokojnin, ki so bili uničeni poleg novih bogastev, nastalih vsled njih propada, nastala nova demoralizacija vsled velikanskih debitov na borzi, katerih vzrok je revalorizacija, potem lahko razumemo in odpuščamo duševno zmedo, ki je danes najhuše zlo, na katerem boleha nova Avstrija.

Povsod, predvsem pa v Angliji, slavijo borci za velike ideje mednarodne medsebojne pomoči in pomirjenja, kot jih utelešuje Društvo narodov, ozdravljenje Avstrije kot veliki primer za to, (kakor je delal pred kratkim lord Balfour) »Kar morajo ljudje izvršiti, še sledijo nasvetom pameti.« In ta primer v resnici navdušuje in daje zaupanje. V teku dvanajstih mesecev energičnega udejstvovanja načrta ženevske po-

sedbe se je Avstrija zmanjšal njen deficit od 38 milijonov zlatih kron na manj kot 7. Avstrijska krona, ki se je stabilizirala prve tedne po podpisu pogodbe, je zaslužila ime »alpskega dolarja« in ta papir bodo brez dvoma še letos nadomestili s kovanim denarjem, ki se bo imenoval »schilling«.

Dunaj je postal bolj kot sploh kdaj središče finančne, industrije in trgovine v Srednji Evropi in vmesno skladišče med Zápdom in Velikom, kot je izjavil avstrijski minister Frankenstein na banketu »Anglo-Austrian Society« v Londonu, kjer je izrekel lord Balfour malo višje omenjene besede. Znak za vedno večje zaupanje v ustaljene avstrijskih razmer je raščoč pri toku tuje kapitala, predvsem britanskega, v avstrijske bančne posle.

S tem, da je Avstrija sklenila pogodbe z različnimi nasedi in pokazala, da je oili njene politike mir in da je njena najracionalnejša želja sodelovati pri moralni in gospodarski rekonstrukciji Evrope. Njena lastna rekonstrukcija pa predstavlja največji uspeh, ki ga ima dosedaj beležiti Društvo narodov in avstrijski narod je ponosen na to, da se je s njegovim sodelovanjem ustali prestil in avtoriteta Društva narodov.

Gospod Zimmermann, komisar D. n. v Avstriji, pravi v svojem zadnjem poročilu med drugim sledeče:

Izločanje proračuna leži v tem, da se je na eni strani nehalo razširjati, na drugi strani pa so se dohodki čudovito zvišali vsled stabilizacije krone. Tej stabilizaciji se ima Avstrija zahvaliti, da si je prošlo leto spet nazaj pridobila en del kapitala, ki ga je uničila finančna kriza prošlih let. Ta zopetna pridobitev je ustvarila mnogo bogastva, zasebniki in država so se obozavili in se še bogatijo.

Seveda je vsled tega nastala še večja zev med maloštevilnimi bogataši in množico ljudstva, ki vsled tega, ker več zasluži, zene cene vedno navzgor in radi tega vzemirajočja pojava javnost vedno bolj trpi. Pred znaki take demoralizacije, ki bi mogla uničiti vse delo restavracije Avstrije, se pa kancelar monsignore Selpel ni ustrašil in neki dan čel celo propoved na precej dekolirani gala predstavi v operi, kjer je govoril o »potrebi ozdravljenja duše«.

Za enkrat se seveda še ni bati, da bi bilo rekonstrukcijsko delovanje v nevarnosti, komisar Društva narodov je sam izjavil, da bo svoje teško in nevaležno nalogo srečno izvedel.

Obrtništvo in obrtne zadrage.

Maribor, 1. marca.

Slovensko obrtništvo je bilo v avstrijskih časih v Mariboru težek boj za obstanek, zato pa je bilo slovenskih obrtnikov, posebno zavednih prav malo; čeprav so po pokolenju bili skoro vsi sinovi našega naroda. Malo četico teh pravih naših pionirjev v tej stroki je okrepil komaj dotok novih sil po osvoboditvi. Novi slovenski obrtniki so prišli v prvi vrsti iz Primorske, potem iz Koroske in nekaj tudi od drugod. Teško in križevno pot so morali prehoditi, predno so prišli do lokalov in stanovanj. Še težje pa, predno so prišli do naročnikov in odjemalcev. Kakor na vseh poljih, tako so naši slovenski Mariborčani tudi na tem prav malo zavedni in brez vsakega pomisleka rajši podpirajo nemške in renegatske obrtnike, kakor svoje zavedne rojake. Tudi večja narodna podjetja oddajajo svoja dela prej tujim mojstrom nego našim. Koliko kričeljskih slučajev bi lahko navedli v ilustracijo! Zakaj se to praktična ni mogoče reči, kajti slovenski obrtniki niso niti dražji niti slabši kakor nemški in nemčurški. Posebno v nekaterih strokah imamo prvotne strokovnjake, ki daleč prekašajo tuje. Nemške stranke so v tem dosledneje in se strogo drže gesla »Svoji k svojim!«

Da se ob takih razmerah naše obrtništvo v Mariboru ne more razviti tako, kakor bi se lahko in kakor bi bilo želeli, je razumljivo. Istotako je razumljivo tudi, da ne more prevzeti vodilne vloge v svoji strokovnih združenjih. Te zadrage, ki so namenjene izključno stanovskim interesom in bi morale radi tega posvečati tem interesom tudi res vslo pažljivo, so že od osvoboditve sem bolj političnega kakor stanovskega značaja. Tudi v njih, kakor v vsem, gledajo Nemci in nemčurji polje za nacionalno-politično udejstvovanje in ohranitev nemških in nemčurških vodstev smatrajo za ohranitev svojega nekdanjega posestnega stanja. Radi tega je še danes večina teh zdrug v nemških, oziroma nemčurških rokah. Tudi pri letošnjih običnih zborih zmaguje stari duh. Novi odbori se sestavljajo zopet po nacionalnih in ne strokovno-stanovskih načelih in mesto, da bi se na teh važnih sestankih razpravljalo o izboljšanju obrtniškega položaja, o potih novega na-

predka itd., se razpravlja o tem, v kakšnem jeziku, nemškem ali slovenskem, naj se razpravlja in v kakšnem jeziku naj se vodijo spisi in knjige. Po svoječasni odredbi bi se moralo vršiti uradovanje vseh teh združ, kakor tudi drugih, samo v državnem jeziku, toda nemčurška gospoda se za to odredbo prav malo ali nič ne menj. Razni zapisniki, spisi itd., se vodijo še vedno v nemščini, če pa je kaj neobhodno potrebno napisati kako listino v slovenskem jeziku, ta je zlik tako spakredan, da je naravnost sramota in žalitev našega naroda. V to poslovanje bi morala pogledati enkrat tudi pristojna oblast in poskrbeti, da se bodo izdane naredbre tudi res upoštevale in izvrševale. Samo izdajanje naredb brez kontroiranja, kako se izvršujejo, ne pomeni ničesar in je potem vseeno, če jih imamo ali jih nimamo.

Po našem mnenju je delovanje in poslovanje teh združ splošno narodna zadeva in ga ne smemo izključiti iz javne diskuzije. Na naših tleh hočemo imeti obrtne zadrage, ki bodo res naše in ki bodo spoštovalne odredbe in zakone, delale za procvet našega narodnega gospodarstva, ne pa za ohranitev nemškega prestiža. Nova doba in naš novi samostojni državni položaj zahtevata obrtništvo, ki je kos svoji nalogi, ki igra v tokom časovnega napredka in nas tako lahko popolnoma osamosvoji od inozemstva. Kakor pa naj bo to obrtništvo na višku, če uganja v svojih združenjih nacionalno politiko? Vprašanje je torej širšega in globljega pomena, kakor izgleda na prvi pogled, zato je naloga nas vseh v Mariboru, da se sistematično držimo naših obrtnikov in jih podpremo z vsemi razpoložljivimi sredstvi; naloga naših zavednih slovenskih obrtnikov pa je naravnost, da podpri po nas odstranilo enkrat za vselej iz svojih združ tiste, ki bi v njih radi opravljal naloge nekdanje razpuščene »Südmärke«. Za take ljudi ne sme biti v slovenskem Mariboru dela in ne mesta v združenjih. Če bomo v tem oziru dosledni, potem bodo ti ljudje kmalu uvideli, da Slovenci nismo taki tepci, za kakršne nas smatrajo in se bodo sami radi ali neradi spremenili.

Iz Rusije.

Neprijeten incident. Komunistični voditelj Stalin je imel pred kratkim v Moskvi agitatoričen govor pred delavci, da jih pridobi za vstop v komunistično stranko. Nakrat pade med njegovim govorom medklic: »Tovariš, a kako stoji stvar s svetovno revolucijo? Kaj jo je ustvarilo?...« Stalin je nato v razdraženem tonu odgovoril: »Ne oziraj bi se na ta medklic, če ne bi videl smehljajev pri večini, ki očitno odobrava nastop tega junaka, ki nima močnatosti, da bi odkrito nastopil. Svetovna revolucija se ni zadržala vsled volje sanjih voditeljev revolucije, ki so hoteli dati s tem ruskemu proletarijatu možnost, da obnovi svoje razrušeno gospodarstvo in da se tako okrepi za mednarodno revolucijo. Le težko je verjeti, da bi mogli mi pri sedanjem stanju gospodarstva pomagati tujemu proletarijatu.« Govoru Stalina so sledili ironični vzkliki zborovalcev. Komunistični voditelji pa so sklenili, da Stalinovega govora ne natisnejo v listih.

Ni navdušenja. Sovjetski listi se zelo hudujejo, ker so prispevki za počastitev Ljeningovega spomina tako majhni. V vsem je bilo dosedaj nabranih le 435.721 črvenecov (manj ko 1 milijon dinarjev). Od te vsote pa so največ darovali oni, ki so bili v to prisiljeni. Sovjetski magistrati pa ne dajo ničesar

Iz rdeče armade. Revolucionarni vojni svet je odbil sklepe rdečearmijskih konferenc, da bi se priznala večja neodvisnost rdečih vojaških svetovetov od imenovanih komunističnih nadziralcev. Revolucionarni vojni svet je sklenil, da v bodoče rdečearmijske konference sploh ne smejo več sklapati o takih vprašanjih.

Pogoji angleškega posojila Rusiji. Angleška banka bi posodila Rusiji leta 1924 30 milijonov funtov, vsako sledeče leto pa 60 milijonov funtov pod sledečimi pogoji: Najprej mora Rusija priznati angleške dolgeve, ki znašajo od 250 do 300 milijonov funtov (okoli 100 milijard dinarjev). Nato bo dovoljeno posojilo, od katerega ostane 80 odstotkov v Angliji za nakup angleškega blaga in ravno tako tudi ostalih 20 odstotkov za izdatke v Rusiji. Iz teh 20 odstotkov se v prvi vrsti izplačujejo obresti za dolgeve iz predvojnne Rusije in pa za nacionalizirana angl. podjetja v Rusiji. Vse angleško posojilo bi torej bilo samo jamstvo za povračilo do Angliji.

Madžarska prizna Rusijo? Ruski listi poročajo, da se pripravlja krvava Horthyjeva vlada k priznanju Rusije.

Ali si član Jugoslovenske Matice?

Politične vesti.

Demokratska morala. »Samouprava« piše: V nobenem parlamentu ne bi mogli sedeti narodni poslanci, ki je prelomi svojo častno besedo in v pisnem pogodbu, da bo v gotovem roku odložil svoj mandat. Na žalost je pri nas mogoče tudi to. Gosp. Relauer je še nadalje »narodni poslanec« na podlagi besedolomstva po 1. januarju 1924. In ne samo to, on celo vloga interpelacije na ministre. Vsa neodvisna javnost v Sloveniji je obodila ta edini slučaj v parlamentarni zgodovini, branil ga samo demokratska stranka.

Imenovanje nekaterih novih škofov v naši državi. V soboto je posetil zunanjeve ministra dr. Ninčiča papeški nuncij msgr. Pellegrinetti in razpravljal s njim o imenovanju nekaterih novih škofov v naši državi.

Naši trgovski odnosi z drugimi državami. Po besograjkih vesteh pridejo po sklenitvi trgovinske pogodbe z Italijo na vrsto še nekatere druge države tako Avstrija, Madžarska, Albanija, Nemčija, Čekoslovaška in Kitajska. Načrti za trgovinske pogodbe z nekaterimi teh držav so že izdelani.

Sprava med sovjedi in Trockim. Le Moskve poročajo, da bo v kratkem prišlo do sprave med sovjedi in Trockim, ki je bil do sedaj v opoziciji. To se more sklepati tudi iz pozornosti, ki jo posveča moskovsko časopisje njegovi bolezn. Moskovska »Pravda«, ki je do sedaj ostro napadala Trockega, priobčuje njegov razgovor s profesorjem Aleksandrovom, ki je odgovarjal na Kavkaz, da zdravi Trockega. Aleksandrov demantira vse vesti o nevarnosti bolezni in pravi, da bo Trockij v kratkem sposoben za delo. Na dan proslave šeste obletnice rdeče vojske je poslal moskovski sovjeti Trockemu izredno prijazno pozdravno brzojavko.

Nova nemška kreditna politika. Nemško gospodarstvo, razvujeno po desetletni visoki konjunkturi in po dobrotah inflacije, se na noben način ne more navaditi na pošten, pa tečaj bo s pomočjo normalnih sredstev. V času stabilnosti nemške rentne marke nadaljuje s praksami, ugodnimi inflacionistom. V teoriji je pač za potrebo zdrave valute, v praksi pa se poslužuje raje starih metod. Eden od najbolj grozečih simptomov te nesrečne ekonomske prakse celega nemškega gospodarstva je nova kreditna politika velikih gospodarskih organizmov, ki zahtevajo od državnih denarnih zavodov vedno večje kredite. Ker je po ustvaritvi rentne marke Reichsbanka sistematično zmanjšala dolgoročne kredite, da bi preprečila skrito inflacijo, ne preneha sedaj nemška industrija z zahtevami širše politike. Številno dovoljenih kreditov je vidno naraščalo in Nemčija se je bližala virtualni inflaciji. Da se pa pri vseh teh zlorabah še ni zrušila rentna marka, je več vzrokov, od katerih je najmočnejši ta, da je vsaj provizorično še v zaključnem toku. Ne prihaja v kontakt s tujim denarjem in drži jo po konci tudi zaupanje nemškega ljudstva. Toda industrialci, banke in poljedelske organizacije — te zadnje posebno — napenajo vse sile, da bi to zaupanje omajali. Zahtevajo prost uvoz za večino fabriških izdelkov, da bi povečali draginjo in na ta način umetno zmanjšali nakupno vrednost rentne marke in povzročili njen padec. Pred kratkim še je zahteval predsednik Zveze zemljedelcev dr. Roessicke povišanje dolgoročnih kreditov za zemljoedstvo in obenem obdobji Državno banko, da se obogatuje na račun nemškega gospodarstva, da izžema zadnje kapljo krvi iz nemškega gospodarstva, samo da se prikupe Franciji in komiteju ekspertov. Poslanec Schiele je terjal od Reichsbanke pravo nacionalno politiko in jo zaklinjal, naj ne dela nikakih koncesij grabežljivosti antante. Posledice tega počenja, ki kaže eksistenco divje in intransigentne mišljenja, bodo usodne za gospodarski in finančni položaj Nemčije. Zdi se, da v tej državi brezmejna inflacija bolj ugaja kot pa relativno stabilna valuta. Reichstag je mrtve, nove volitve so pred durmi. Gesla v stilu starega carskega imperijalizma še ne vlečejo množice; treba je gospodarskih čarovni po ceni življenja, znosnih ali nobenih davkov in najemšnin ter drugih podobnih dobrot. Pangermanizem bodočnosti bo odet v gospodarsko formo in, čeprav ne tako kričeč, ne bo manj nevaren kot je bil Viljemov pred vojno. Izgleda, kot da naj bi bila nova inflacija prva njegova etapa, in zavezniki vlade imajo težko nalogo, v Nemčiji izvesti ne samo materialno, temveč tudi moralno razorožitev pod njeno finančno obliko.

Povpraševanje po tujih devizah v Nemčiji. Iz inozemstva, posebno iz Francije in Belgije, prihajajo lako zanimive vesti o ogromnih in sistematičnih nakupih od strani Nemcev. V samem Parizu so že začeli s kupovanjem nemrečnin. Kupci pa niso posamezniki, temveč vedno le družbe, koncerni in zastopniki raznih »Interessengemeinschaften«. Vprašanje nastane, odkod devize, s katerimi plačujejo vse nakupe? Javno je, da je »doba inflacije« bila v prošlejem vsem onim, ki so si s pomočjo dolgoročnih kreditov, danih jim v obliki mrti od Reichsbanke in raznih drugih državnih zavodov, nagrabili vse bogastvo Nemčije. Kar je ostalo deviz doma, se porabljajo za nakup stvarnih vrednot, v prvi vrsti v Franciji in Belgiji, kjer so cene radi padca franka za 40—50 odstot. nižje kot na svetovnem trgu. Bojazen pred bodočnostjo, da bi se stvar naenkrat ne preokrenila, je dovedla nemško državno banko, da je dala že več preveč grabežljivih bank na indeks in tudi do skrajne mere omajala izdajo deviz industrialcem, ki so v zadnjem času zahtevali vedno večje vsote. Gospodarska kriza Nemčije se posuše od dne do dne.

Čekoslovaško-bolgarski škik. Bolgarska vlada je ustanovila ter čekoslovaškemu naučnemu ministru ponudila ustanovo za čekoslovaškega državljana, ki bi študiral bolgarsko in bolgarsko literaturo na univerzi v Sofiji. Naučno ministrstvo razpiše natečaj. Stpendija se ho podellla vsekakor že za šolsko leto 1924-25.

Cičerin se je zoperstavl imenovanju delavskega poslanca O' Grady-a za angleškega poslanika v Moskvi. On zahteva od Mac Donalda, da pošlje v Moskvo polkonega diplomata.

Volilna »svoboda« v Italiji. V Reggio Emilia so našli te dni ubitega tipografa Piccininija, ki je bil socialistični kandidat za državnozbornske volitve. Dva neznanca sta ga prejšnji večer povabila k nekemu »sestanku«. Morlica pa nista znana.

Razdelitev orsrskega arhiva. Na Dunaju se bo vršila sredi tega meseca konferenca zastopnikov Male antante, Madžarske in Avstrije o razdelitvi orsrskega arhiva med nasledstvene države.

Drobne vesti.

Plovba na Severnem morju je radi plavalčih ledenih gor znatno otežkočena. Nemški ladji je običajno med ledom.

Pri senatnih volitvah v Egiptu so dobili pristajši Zaglul paše 57 mandatov. Senat šteje 119 članov, od katerih jih imenuje vlada 48, medtem, ko je ostalih 71 izvoljenih.

Na Španskem bodo senatorji in poslanci oddali naprej podvrženi najvišjim vojaškim in civilnim sodiščem.

Aleksandrili so se komunisti polastili neke tekstilne tovarne in imenovali delavce-sovjete. Istotako so napravili delavci v tovarni olja. Vladi se je posrežilo upornost uničiti.

Litvinov je baje priznal prednost italijanskega priznanja, kar komentira Italijanski tisk z velikim zadovoljstvom.

Anglež Henderson, ki se je izjavil za revizijo verzajske mirovne pogodbe, je bil v Burley izvoljen za poslanca v spodnji

Kino Matca

Od 3. do 5. marca

„Plesalica Nevarro“

v glavni vlogi Asta Nielsen

in Svet. Petrovič.

Velika družinska drama.

Dnevne vesti.

Ljubljana, 3. marca 1924.

Senzacionalne vesti.

Beograd, 4. marca. — Prof. Reisner je s poročili predsedniku Narodne skupščine g. Ljubi Davidoviču, da odloži glasom sklenjenega volivnega sporazuma svoj ljubljanski mandat.

Zagreb, 4. marca. — Radić je izjavil, da ne bo več podal tujim časnika-rem in diplomatom nobene izjave, ki bi mogla škodovati ugledu Jugoslavije.

Ljubljana, 4. marca. — Prof. Jarc je vložil tožbo z ozirom na znane, proti njemu izrečene očitke glede Kmetijske družbe.

Ljubljana, 4. marca. — »Slovenski Narod« je ostal zvest tradicijam pok. dr. Ivana Tavčarja.

Celo vrsto takih in sličnih brzojavk bi mogli objaviti, toda bile bi primerne ravno za današnji dan — za mustni torek.

Na tako nizko stopinjo je namreč zdrnila naša politika, da ni več besedolomstvo — greh, da ni rovanje proti lastni državi — napaka, in da je klevetanje nasprotnika — vrлина.

Resnično! Kakor bi igral prvo vijolino v slovenski politiki sam Kurent tako se ona odigrava.

Ampak, dočim pleše in raje naša politika, pa trpi in gladuje ljudstvo in dočim je za politike vedno pustni torek, je za ljudstvo vedno pepelnica sredi.

Kaj, če bi se razmerje enkrat spremenilo. Kaj, če bi se pričel za ljudstvo pustni torek, za politične zadržbarje in spekulante pa pepelnica sredi?

Naj bi pričelo ljudstvo o tem razmišljati — in marsikaj bo boljše!

— »Jok za korita pri Kmetijski družbi.« Pod tem naslovom je priobčil »Slovenec« poizkus odgovora na naš članek. Njegov poizkus se je totalno ponesrečil in bi zato »Slovenec« dosti bolje storil, če bi kar naravnost povedal, kdo išče korita pri Kmetijski družbi in kdo jih je užival, da sedaj za njimi toži! To bi bilo možgano in dostojno. Zlasti se zato, ker so člani večine glavnega odbora s podpisali pozvali, da se preišče njih delo, dočim pa pristaji »Slovenec« se danes niso vložili tožbe, pa čeprav so se jim konkretno očitali stvari, ki jasno odkrivajo pri SLS pohlep po koritu pri »Kmetijski družbi«.

— Plače državnih železničarjev. Izplačilo plač za mesec marec na državnih železnicah se je zakasnilo vsled naloga Generalne direkcije v Beogradu v zagrebiški direkciji za 12. ur. v ljubljanski pa za 24 ur. Zakasnitev je nastalo vsled tega, ker je obvestilo o redukcijah osebo dospelo v Zagreb v soboto popoldne, v Ljubljano pa v nedeljo zjutraj. Direkcija drž. žel. v Ljubljani je že v soboto popoldne obvestila vse službene enice, da pripravijo vse potrebno za izplačevanje v nedeljo. Izplačevanje se je v nedeljo dopoldne v redu izvršilo. Vsled te male zakasnitve je zagrnala komunistična demokratska družba hrušinski krik in begala nas železničarje, češ le oni so naši rešitelji. Kje pa so bili ti prijatelji takrat, ko se nam je mnogokrat izplačalo od zagrebiške direkcije četrtga ali petega v mesecu ali pa še pozneje? Hvala! Ni smo! Akcijski odbor NRS, da nas je obvaroval redukcije. — Državni železničarji.

— Mariborski »Volksstimme« smo zadnjič svetovali, da se nauči boljše slovenski. Danes ji moramo dati nov nasvet, da se namreč nauči misliti, ker potem bo vsaj pravilno pojmovala krasi Kofčev članek o konstruktivnem optimizmu, ki je poln dohvitljivih misli, dočim diši odgovor »Volksstimme« le po — spiritum.

— Naravnost divno je, kako je najbolj informirano »Jutro« o beograjskih dogodkih že mesec dni popolnoma napačno informirano. Hoteli bi samo vedeti, komu v korist naj bo, če so Jutrovi bralci dosledno napačno informirani.

— Razpis zdravniških mest. Zdravstveni odsek za Slovenijo v Ljubljani razpisuje službe okroglega zdravnika za zdravstveno okrožje v Žužemberku, v Kranjski gori in v Gostuvarju. — Pri rentgenološkem inštitutu za Slovenijo v Ljubljani razpisuje se mesto dalje službovalca zdravnika v pripravljani skupini (asistenti). Interesenti se opozarjajo na razpis v »Uradnem listu«.

— Imenovanje. Adam Marič in Anton Cimerli sta imenovana za carinska posrednika pri carinarnici v Mariboru.

— Iz državne službe V ministrstvu notranjih zadev se pripravljajo obširni ukazi o razmetitvi, upokojitvi in o dopustu poletnih uradnikov. Ravnotako pripravila ministristvo železnice večji ukaz glede sprememb nameščenec, ki bo prihodnje dni objavljen.

— Pošiljanje denarja v inozemstvo. Ljubljanski meščan nam piše: Poštna uprava nam je vrlo ustregla, ko je odprla promet z denarnimi listi v tuje države, ker je pošiljanje denarja po pošti vsekakor bolj pripravnost in cenjeje nego skoz bančne zavode. Kakor smo zvedeli iz zanesljivih virov se je denarni promet z inozemstvom močno razmahnil. In baš zato je neupustno, da si poštna uprava ni preskrbe za zadostne zaloge kuvertov za denarna pisma. Danes ne dobijo na pošti kuverte, zakaj zaloga je pošla. Ljudje morajo rabiti kuverte iz zasebnih industrijskih zavodov, ali pa navadne pisemske kuverte, ki pa morajo biti primerno veliki, sicer ti poštni uradniki sprejem odkloni, kar se je »veda tudi z mojimi takimi pisemskimi kuvertom zgodilo! S tem pa se delajo obširni nepotrebnosti izdatki in peti. Obenem pa pada ugled poštnih uprave tudi v tem oziru.

— Ljubljanska telefonska centrala. Čitatelj našega lista nam piše: Te dni sem potreboval nujno zdravniško pomoč. Bilo je v prvih jutranjih urah. Htel sem v bližnjo kavarno, soplel k telefonu in poklical centralo. Zvonček je zapel enkrat, zapel dvakrat, trikrat ali vse zmanj. Centrala se mi ni odzvala. Ker je bila sila velika, sem šel, ne šel, ampak kar tekel na rešilno postajo po voz, da smo prepeljali bolnika v bolnico. Da sem bil zaradi trmastega tele-

fona do skrajnosti ogorčen, je jasno ko beli dan. Kakor se mi je pozneje pojasnilo, ne zadene uradnika nobena krivda, češ, da aparat ni funkcioniral. Vrag vzemi tak telefon, če ne funkcionira. Boljše nič, kakor pokvarjen aparat, se vsaj človek nanj ne zanaša in — vara. — Skrajni čas je res, da se ljubljanska telefonska centrala temeljito prenove in popravi. Ali se bo pričelo s popravili ta mesec kakor se je lansko leto obetalo?

— Najnovejša Meštrovičeva dela. Zadnji čas je izjavil Ivan Meštrovič 4 in pol metra visok kip biskupa Strossmayerja. Strossmayerjev kip bo do konca tega leta popolnoma gotov.

— Prikrivalecni tečaj za čevljarje. »Narodno-socialna strokovna zveza« v Ljubljani priredi letos več popolnoma brezplačnih prikrivalecni tečajev za čevljarstvo stroko.

— Ti tečaj se bodo vršili v različnih mestih in trgih Slovenije. Prvi tečaj se odpravi 25. marca t. l. ob 10. uri dopoldne v društvenih prostorih »Bratstva« v Narodnem domu v Ljubljani. Nadaljnja pojasnila daje »Narodno-socialna strokovna zveza« v Ljubljani. Narodni dom 1. nadstropje, desno. Na ta naslov naj se pošljejo tudi prijavni listi.

— Društvo najemnikov za Slovenijo opozarja, da se vrši prihodnja javna odobrova seja v sredo, dne 5. marca 1924 ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra cesta števil. 12, prihično, desno.

Ljubljana.

— Popravek »Jutrovenmu« pisatelju »Pustna nedelja«. Pisatelj te notice piše med drugim, da se je vršil na pustno nedeljo v turški jami nek korzo, kjer so metali kazni-narji na mladino pomaranče, krofe itd. To se pa je godilo na Velikonočni ponedeljek, in sicer ne v turški jami temveč v Lovsetovi jami. Posestnik te jame je bil inženir Jeun-kar, ki je bil obenem hišni posestnik sedanje gostilne »Pri Šestici« ali kakor so jo imenovali pri »Seksarbiru« in hiše sedanje usnjarske Kregarja na Sv. Petri cesti. Niso pa vzprijeli ta spominski dan samo kazni-narji, temveč vsi ljubljanci. Ti so metali pomaranče in laborka; včasih je prišel tudi kakšen pihur v dolino. Ko se razširilo staro pokopališče sv. Krištofa, so zasuli Lovsetovo jamo in otvorili novo pokopališče, ki je bilo potem zvezano s starim. To se je zgodilo leta 1870. Po zasutju te jame je prenehal ta zgodovinski spomin na mnoge ljubljancev nad divjimi Turki, ki so tabo-rili v tej jami. Toliko pisatelju »Jutra« na znanje in vednost. Drugič bo najboljše za »Jutra«, da enake spomine od kje prepiše.

— Predavanje v »Pravniku«. V sredo, dne 5. marca t. l. predava na sestanku društva »Pravnik« g. dvorni svetnik dr. Milan Škerli: »Zaščita znanstvene svojine«. Predavanje se vrši točno ob petih popoldne v pravosodni palači št. 79 (I. nadstropje). Gg. člani vabjeni, gostje dobrodošli!

— Uslužbeni državne uprave Južne železnice v Ljubljani so darovali Jugoslovenski Matiči mesto venca na krsto pok. Jerc Kavčič, materi g. inž. Kavčiča znesek Din. 432.—. Vsem darovalcem najiskrenejša zahvala.

— Slavčeva maskerada. Kot vsako leto, tako je bila tudi letos Slavčeva maskerada sijajno obiskana. Ni čuda. Že več kot trideset let prireja Slavce na pustno nedeljo maskerade in je dobil s tem že privilegij, da prevzema na ta dan v svoje okrilje prav vse, ki si žele vesele in prijetnih ur. Mask je bilo nad tristo. Posamezne skupine mask so se odlikovale po svojih ubranostnih kostimih in maskerata maska je bila s svojimi markantnim pojavom predmet splošne pozornosti. Slavčeva maskerada se po svojem zamisleku ne oklepa v ozke meje maskeradnih naslovov, ampak predstavlja predpustni korzo, ljudsko zabavo v širokem stilu, kjer se vsakdo lahko po svoje razmahne, kakor mu razpoloženje in srce vele-va. Razumljiva je zato popularnost Slavčevih maskerad. Veliko je k popolnemu uspehu Slavčeve maskerade pripomogla okusna okrašena dvorana. V višini od galerij do električnih obločnic so se vile raznobne girlande, krog in okrog dvorane obkrožene od velikih okroglih pahljač, delo zaslužnega društvenega predsednika g. Dražila. Posebno okusna in bogata je bila dekoracija odra, ki je predstavljala visok pot-lad, poslikan z učinkovitimi motivi iz pred-pustnega življenja in opremljen z lampijoni. Samoniklo in umetniško izvršeno odsko-dekoracijo je izvršil društven član g. Josip Hubat. Ob straneh odsko-dekoracije je stalo dvoje priprosilih, a zato nič manj lepih paviljonov za cvetlice in predpustne potrebščine, kot girlande, konfeti, »bombe« itd. — Letos praznuje Slavce svojo štiridesletni-co. Lepo izvedena maskerada prireditelj je pokazala, da ima Slavce ob svoji štirideslet-nišni dovoli agnih in iniciativnih delovnih sil na razpolago, ki bodo v stanu pokazati tudi v jubilejnih dneh stari slaj »Slavca« in njegovo vrednost v kulturnem in pevsko-vzgojnem oziru.

— »Velesojem« — maskerada Sokolskega društva v Ljubljani (Narodni dom). Svojo udeležbo sta brzojavno prijavila tudi odlična drsalca Norvežana g. Olafsen s svojo orjaško soprogo, katere sta si letošnji zimski olimpijadi v Chamonixu priborila odlično mesto. Na »Velesojem« bosta pokazala svojo umetnost na improviziranem drsalščicu.

— Društvo za zgradbo sokolskega doma v Sp. Šiški priredi na pustni torek veliko maskerado v dvorani pri Valjevcu. Začetek ob 19. uri.

— Društvo »Soča« v Ljubljani vabi svoje člane, da se polnoštevilno udeležijo pogre-ba preminulega zvestega člana Frana Lipičerja, ki se vrši danes ob 1 in pol ur popoldne iz mrtvašnice željezne bolnice na pokopališče pri sv. Križu. — Predsedstvo.

— Slovensko lovsko društvo v Ljubljani javlja svojim članom, da predava v čet-rtak, dne 6. marca t. l. ob 20. uri v restavraciji »Pri Šestici« društveni podpredsednik g. notar Mate Haider »O povzdihi lovsstva«.

— Slanikov večer na pepelnico v Ka-zini bo zaključek pustne sezone. Vstopnina 10 Din., vabil se ne razpošilja, vsak dobro-došel. Začetek ob 20. uri. Prihajajo obline udeležbe. — Krapež in »Klub Primorci«.

— Kino »Mutica« predvaja ob 3. do 5. marca veliko družinsko dramo: »Ple-sadica Nenarod« v glavni vlogi Asta Nielsen in Svet. Petrovič. — Predstave samo za to predstavo ob 3., 5., 7. in 9. uri.

Maribor.

Mariborske insolvence. Vest zagrebiškega »Morgena«, ki je pred kratkim poročal iz Maribora, da je pričakovati med tukajš-nimi trgovci 60 do 70 insolvent, je tukajš-nje trgovske kroge zelo razburila in tudi zelo nepopolno vplivala tako med domačim trgovstvom, kakor tudi v inozemstvu, ka-mor se je vest razširila. Vsed tega je ma-riborski trgovski gremij uvedel potrebne korake, da pobije to trditve, ki ima svoj iz-vor v iskanju senzacionalnih poročil, ne da bi se mogla njih resničnost preizkusiti. Tr-govski gremij priporoča končno bojko lista, ki v očividno zlohotnem namenu razširja mariborskemu trgovstvu tako škodljive in neresnične vesti.

— Zgodovina osvobodjenja Maribora. Prekmurja in Mežaklje. General Rudolf Maister, ki živi sedaj v penziji v Mariboru, in ki je okreval po boleznih, ki ga je mučila zadnji čas, piše sedaj zgodovino osvobo-je-nja Maribora, severnega slovenskega šta-erskega ozemlja ter Prekmurja in Mež-aklje. Zgodovina znamenitih prevatnih in poprevratnih dogodkov bo izdal v posebni knjigi. Delo bo zanimivo in tudi velike va-žnosti za celoten historijat našega osvobo-je-nja in želimo radi tega, da bi čimprej za-gledalo beli dan. Gospod general se obrača tudi do javnosti, naj bi mu priskočila ne po-mo-že s podatki o lokalnih dogodkih v raznih krajih omenjenega ozemlja.

— Smrtna kosa. Umrli je v Mariboru v ponedeljek za Kristina Schwarz, vdova po davčnem nadzorniku. — V Lajtersperku je umrl 90letni krojaški mojster Josip Vergles.

— Stanje nalezljivih bolezni. O stanju na-lezljivih bolezni v mariborskem mestnem okolišju je izdal mestni fizikat za dobo od 24. februarja do 1. marca nastopno poro-čilo: škrlatinka; prejšnjih 5.

Celje.

— Klub naprednih slovenskih akadem-ikov v Celju je ustanovil v nedeljo, dne 24. februarja 1924 v Krogu pri Murski Soboti svojo enajsto ljudsko knjižnico. Knjižnica šteje 126 knjig razne vsebine in različnih pisateljev. — Naš narod v Prekmurju kaže — posebno v nekaterih krajih — mnogo zani-manja za čitanje slovenskih knjig. Kjer ga še ni, treba to zanimanje vzbuditi. Pre-pa-viti moramo celo Prekmurje za našimi knji-žnicami. Posebno mlinja je ustanovitev ljudskih knjižnic severno od Murske Sobotice, v kra-jih ob državni meji v smeri proti Mornostu.

Klub se obrača zato na vse narodne kroge, da nam priskočijo s knjigami in denarnimi prispevki za nakup novih knjig na pomoč. — Knjige se pošiljajo na naslov: Celje, Narodni dom III. ali pa oddajo v škrlatino pred celjskim kolodvorom. Spominjajte se našega Prekmurja pri svojih prireditvah in veseli družbi ter pošljite klubu denarne prispevke za nakup novih knjig, da se ustanove na-daljnje ljudske knjižnice v Prekmurju. Za klub NSS Melak Ervin, pravnik, t. č. pred-sednik, Pečnik Rado, pravnik, t. č. tajnik.

— Uvoz mesa v mesto Celje. Nekateri mesarji uvažajo in vhitaplajo v mesto meso, ne da bi ga pustili pri mestni klavnici veterinarne pregledati. Mestni magistrat je vsled tega izdal razglas, glasom katerega se bo proti onim, ki bi se jih pri takem tih-tapstvu zalotilo, postopalo po tozadevnih kazenskih določilih.

— Gospodinja šola v Celju je minuli teden pričela s poukom. Prizgledalo se je za isto 13 učenk, kar za letos z ozirom na to, da se je pouk poizkusno odprl, skoro zadnje.

— Mestno gledališče. V petek zvečer so naši vrli igralci vrteli pripravljeni opereto »Mamele Nitouche«, katere je tudi topot dobro uspeh. Gledališče je bilo razprodano.

— Sokolska maskerada, katere se je tudi letos vršila na pustno nedeljo zvečer v vseh gornjih prostorih Narodnega doma, je dobro uspeh. Občinstva se je na prireditvi zbralo toliko, da prostori skoro niso zado-stavali. Občudovati je bilo različne skupine mask, ki so prišle tudi iz drugih bližnjih celjskih krajev. Ples je aranžiral bančni uradnik g. Pfeifer. Plesalci so imeli dovolj zabave s plesom, nepresalci pa pri raznih šotorih z jestvinami in piščo. Dvorana je bila dekorirana »Kraljestvo Pierota« pri-merno, pod katerim geslom se je maskerada letos vršila.

Novo mesto.

— Sokolov koncert v soboto večer je izborni uspeh. Ne le Novo mesto, tudi bližnja in daljna okolica sta pohiteli v Narodni dom poslušati krasno dr. Cerinovo godbo, ki je za nas prava redkost, vsaj jo silimo le enkrat na leto. Po koncertu je bil ples. Fu bi bilo grajati vodstvo večera, ker ni bilo poskrbljeno za zadostno število miz in je za-to odšlo mnogo gostov, ki bi bili radi ostali. Tudi je bilo dosti miz brez prtov, kar je za prireditve te vrste vse obsojno vredno. Če je že na vsak način hotel nagajati študentski odbor, naj bi se potrebno preskrbelo drugje. Pri plesu naj bi se pazilo na urejeno vrsto, plesalcev in na plesni red naj bi se bil se-stavil za vse posetnike, ne pa le za obisko-valce plesnega tečaja. Animo je bil ves čas nad vse živahen, prireditve je nosila znak prisrčnosti. Hvala Sokolu za ta večer!

Primorske vesti.

— Nič jim ni prav. Kakor smo že po-ročali sta obiskala trižaškega prefekta g. dr. Slavik in dr. Vratovič in mu povodom izmenjave ratifikacij rimskega sporazuma izrazila zadovoljstvo Slovanov v Italiji nad sklenjenim sporazumom, ki bo eventualno lahko vplival na zboljšanje položaja Slova-nov v Italiji. Obenem sta zastopnika Slova-nov izjavila, da se samostojnega nastopa Slovanov pri bodočih volitvah ne sme sma-trati za protizdravniški ali protidržavni čin. Prefekt juna je zagotovil popolno volilno svobodo in rekel, da bo sporočil njihove iz-jave na pristojna mesta.

— Ta dogodek je dal videmskemu »Giornale del Friuli« povod, da je ostro napadel trižaškega prefekta, češ da je prekoračil svoj dookrog in priznal slovensko listo za vzpo-redno s drugimi. Očitki in podtakljanja so bili tako veliki, da sta se čutila celo trižaško fa-sistovsko glasilo »Popolo di Trieste« in »Piccolo« primorana, da nekoliko ublažita pisavo videmskega tovariša. Toda listu »Pic-colo«, ki se sploh jako rad obregne ob slova-nске državljane v Italiji, se je zdelo umestno uporabiti tudi to priliko, da zado-sti svoji protislovenski mržnji. Tako je med drugim napisal, da so se Slovani čutili šele sedaj prisiljene spremeniti besedo in se iz-javljati za sodelovanje. To je seveda golo po-dkanje, kajti resnica je, da so Slovani v Ita-liji vedno in povsod jasno in odločno izjav-ili, da priznavajo dovršen čin. Zahtevali

pa so, da se jim na podlagi tega dejstva dovolijo vse pravice, ki jim pristojajo kot italijanskim državljanom. Zlostna zgodovi-na povojnih let nam priča, da niso bile te zahteve neupravičene in da niso izvirale iz nagibov onemogočiti prijateljske adnosaje med našo državo in Italijo. Da so primor-ski Slovani z ozirom na svoj položaj izjav-ili svoje zadovoljstvo ob tako važnem do-godku kot je rimski sporazum, je za vsa-kega treznega človeka popolnoma razumljivo. Nerazumljivo pa je, kako se more list, ki se smatra za izraz javnega mnenja v Ju-lijski Kraljini, v eni sapi ogrevati za sporaz-um in prijateljske odnose, na drugi strani pa sejati mržnjo do slovenskih sodelavljav-nov, ki jih morajo prenašati naši rojaki od strani italijanskih prenapetev in pod njih-ovim pritiskom tudi od strani državnih orga-nov. Da je to znano tudi »Piccolo« priča že dejstvo, da je ob tej priliki sunil svoje vi-demske tovariše pod rebra, češ, da so ga pomislili že z oredbo o dvojezičnosti, ki bi lahko škodovala pri pogajanjih med Rimom in Beogradom.

Ljubljanska porota.

OČETOMOR.

Včeraj dopoldne se je otvorilo pri ljubljanskem deželnem sodišču pomladansko porotno zasedanje. Prvi se je zagovarjal 22letni slaščičarski pomočnik Ivan Jerin, posestnikov sin z Viča pri Ljubljani. Obto-žen je bil, kot smo že svoječasn poročali, da je dne 12. decembra 1923 zvalil s po-narejenim policijskim povabilom svojega očeta Ivana Jerina od doma. Počakal je očeta v bližini domače hiše, kaj se je go-dilo med njima. Še do danes ni ugotovlje-no. Očeta je našla hčerka mrtvega v mla-kuži krvi, kot ubijalca pa so aretirali nje-govega sina Ivana, ki je pustil očeta mrt-vega na cesti sam pa je šel k svoji nevesti Franciški Gorjupovi. Obtoženec je prvotno svoj zločin tajil. Ko pa so ugotovili, da je on poslal očetu ponarejeno policijsko pova-bilo po osemletnemu Ivanu Vrhovcu, kate-remu je obljubil za to uslugo 5 Din. kateri-pa mu kasneje ni izplačal, in pa ko so spo-znali njegov pisemski papir, kakršnega je rabil tudi za dopisovanje svoji nevesti, se je fant končno udal in priznal svoj zločin.

Obtožnica

proti mlademu očetomortilu vsebuje v kratkem to-le:

Ivanu Jerinu, posestniku in vpokojene-mu železničarju na Viču, je prinesel dne 12. decembra 1923 neki neznan deček po-ziv, da naj se zgleda ob 6. uri zvečer pri policijskem revnatilstvu. Ob 6. uri zvečer je bilo takrat že popolnoma temno. Mož je šel res na policijo, tam pa se ugotovili, da bi bil povabilo ponarejeno. Uverjeni so bili, da je moža kdo zanalasč potegnil, da bi se iz njega ponorečeval. Mož se je napolil s policije domov, kamor pa ni več pri-šel. Našla ga je hčerka drugo jutro mrtvega v mlaki krvi na cesti. Jerin je imel raz-bito nosno kost in lobanjo zdrobljeno na 13 kosov. Smrt je nastopila po izreku sodne-ga izvedenca zdravnika dr. Travnerja, takoj po udarilu, nezavesten pa je postal mož že po prvem udarcu. Prvi udarec je padel od spredaj preko čela in nosa, ostali trije udarci pa so prileteli na lobanjo od zadaj, ko je Jerin brezkonno ležal nezave-sten na tleh. Kot zločinca so osumili takol današnjega obtoženca in sicer radi tega, ker so ugotovili po pričevanju dečka, ki je prinesel očetu usodno policijsko povabilo, da ga je poslal obtoženi Ivan Jerin. Našli so tudi okrvavljeno ročico, s katero je iz-vršil sin svoj zločin nad očetom.

Zagovor.

Ko se je obtoženec pod pritiskom do-kazil končno udal, da je res on očeta ubil, se je zagovarjal v bistvu s silobranom. Na-vajal je, kako je bil oče silpo strog, sirov in tak skopuh, da ni družini niti jesti pri-voščil. Vsled tega so bili doma na dnevnem redu domači spori. Posebno grdo je ravnal pokojni po izjavi obtoženca s svojo ženo. Sin se je odločil, da povabi očeta na razgovor. Ko ga je res izvalil od doma, ga je počakal na usodnem mestu in ga pro-sil, da naj ne ravnata tako grdo s svojo ženo in družino. Bil je baje celo tako skop, da je zaklenil ženi piske, da ni mogla kuhati, če je šel on od doma. Ko sta se z očetom prepirala na cesti, je segel oče pod kožu-h, kot bi škakal kako orožje. Imel je po zatrdilu obtoženca pri sebi revolver. O tem je bil on prepričan. V strahu je pograbil iz bli-žnje ograje usodni kol in udaril z njim očeta po glavi. Na vprašanje, zakaj je udaril oče-ta še trikrat po glavi, ko je mož že po pr-vem udarcu po nosu in čelu padel nezave-sten na tla, obtoženec ne ve nobenega od-govora. Pravi samo, da je bil silno razbur-jen in prestrašen ter se je bal, da ga oče ustrelj.

Pričevanje.

Vse priče, večinoma Jerinovi domačini, in tudi sosedje so v bistvu izpovedali, da je bil pokojni Jerin res silno skop, sirov in brezobziren človek, gospodar in oče. Imel je res samokres na 6 strelcov, toda če je nosil s sabo, priče niso mogle ugotoviti. Razmere pri hiši so bile res neznesne. Res pa je tudi bilo, da je imel oče napravljeno oporoko, v kateri je določil vsakemu otroku primerno vsoto denarja, obtoženca pa je nameraval zapustiti domačijo. Zado-vo-ljen pa ni bil z njegovo nevesto, o kateri ni hotel ničesar slišati. Obtoženec je proti nevesti večkrat tožil, kako je oče brezob-ziren, skop in sirov in kako grdo ravnal z materjo. Vendar pa ni nikdar izrekel kake namere, kako bi se očeta znebil. V družini ni bilo nikdar pravega sporazuma.

Vse te okoliščine so napravile za obto-ženca dober vtis, katerega pa je zelo po-kvarilo dejstvo, da je obtoženec vobče pre-cel slabega slovesa. Ugotovilo se je, da je bil ujan tatvin in radi tega že večkrat kaznovan. Izdal se je po hotelih v Kranju in v Ljubljani za doktorja, za železniškega uradnika in se je prijavljal za napačnimi imeni.

Obsodba.

Sodišče je stavilo porotnikom 4 vpra-sanja in sicer prvo na umor, drugo na uboj, tretje, če je vsled tega, ker je pokojni Je-rin pri priliki, navedeni v prvem in drugem vprašanju, nastal v žep in rekel, da ga bo ustrelil, postala za obtoženca taka zmo-ga, da mu v njegovem dejanju ni dala spo-znati hudodejstva, in pa četrto vprašanje, če ga je spravila v zmozo prazna bojazn, katero je sam zakrivil. Zadnjemu vpraša-nju se je državni pravdnik upiral, češ da se je obtoženec zagovarjal s silobranom, če pa je bil v silobranu, ne more biti v zmozi. To vprašanje se mu ni zdelo v skla-

du z zagovorom in si je pridržal pritožbo ničnosti zaradi vprašanj.

Govor državnega pravduka.

Z vsjo vztrajnostjo zagovarja državni pravdnik obtožbo in je poudarjal, da je prekleta roka, ki jo je položil otrok na oče-ta ali mater in posušiti bi se morala. Če bi se taki zločini ne kaznovali strogo, posta-ne človeška družba zverinjak. Obtoženec morilec bi se moral sam obsoditi in izvršiti kazen. Poslal je očeta iz življenja brez ra-čuna z Bogom in ljudmi in je pogazil za-čuna človeka, zakon ljubezni in spoštovanja. Taki zločini segajo v dušo naroda in narod nadzoruje, kako se take hudodejce kaznuje. Vse zagovor je le lepo perje, ki naj pokrije vso gnusobo. In mesto da bi se morilec oče-ta po svojem dejanju škval in če tudi obe-sil na svojo drevo, se je šel po svojem zlo-činu k svoji nevesti ženit. In mesto da bi si opral roke v solzah kesa, je valil skale na očetov grob.

Zagovornik dr. Kreč je skušal v le-pem, večkrat naravnost pretresljivem go-voru ublažiti dejanje v smislu prvotnega zagovora. Slikal je res žalostne domače razmere in priporočal porotnikom, da naj vpoštevajo, kaj je gnalo fanta k dejanju in kakšen namen je imel.

Po kratkem jednatnem vezumezu so po-rotniki vprašanje glede umora z 9 glasovi zani-kali, potrdili pa so tudi z 9 glasovi vprašanje glede uboja. Zani-kali pa so so-glasno vprašanje glede zmote in razbur-jenja.

Jerin je bil obsojen na podlagi tega pravoreka na 12 let težke ječe.

Senatu je predsedoval dvorni svetnik predsednik dež. sod. dr. Papež, volanta sta bila sodna svetnika dr. Keršič in dr. Peterlin, obtožitelj drž. pravdnik Do-menico, zagovornik dr. Kreč, sodni izvedenec zdravnik pa dr. Travner.

Dnes se vrši obravnava proti Fran-cetu Sajovicu zaradi goljufije.

Mariborska porota.

SMRTNA OBSODBA.

Danes se je pričelo zasedanje porote v Mariboru. Zagovarjati se je moral 48letni Stefan Gaber, posestnik v Vučji gombi pri Tešanovcih v Prekmurju radi umora svoje tače. Obtožnica izjavja, da je Gaber dne 20. avgusta min. l. ob pol 5. uri zjutraj vrnil svojo 60letno tačo Iloro Cipot v studene, kjer je utonila. Obtoženec zanika svoje krivdo in se zagovarja, da je navedena da-e, ko je krnil živino, slišal klice na po-moč. Tekel je k vodnjaku in videl v njem svojo tačo z glavo navzdol. Htel je po vr-v, da bi tačo rešil, vendar pa je med tem starka že utonila. Žena obtoženčeva, kakor tudi priče so za Gabra neugodno izpovedale. Porotniki so soglasno potrdili vprašanje na umor, naka je bil Stefan Gaber obsojen na smrt. Njegov branitelj je prijavil ničnosno pritožbo. Po razglasitvi obsodbe pa je Gaber dejanje priznal, naka se je njezov branitelj odrekel pravnemu sredstvu.

Dopisi.

Kostanjevica. Skrajni čas je, da preneha sedanja avto-pošta med Novim mestom in Brezicami. Tako neredne in skrajno zani-krne pošne zveze se ni bilo. Odkar je Prometna del
